

2017

ADEDE Archeologisch Rapport 246

VERLEYSEN AARON

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 246

Archeologienota Murissonstraat te Menen (West-Vlaanderen).

VERLEYSEN AARON

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2017
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Simon Claeys & David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 10 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 10 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 10 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 10 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 11 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 11 -
2.6	Randvoorwaarden	- 12 -
2.7	Werkwijze	- 12 -
3	Assessmentrapport.....	- 17 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 17 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 19 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 19 -
3.2.2	Quartaair geologisch	- 20 -
3.2.3	Bodem	- 21 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 21 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 23 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 23 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 24 -
3.2.3.5	Gewestplan.....	- 25 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 27 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 27 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 29 -
3.3.2.1	Fricx-kaarten (1712)	- 29 -
3.3.2.2	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 30 -
3.3.2.3	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 31 -
3.3.2.4	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 33 -
3.3.2.5	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 34 -
3.3.2.6	Trenchmaps WWI (1917).....	- 34 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 38 -
4	Besluit	- 43 -

4.1	Archeologische waardering	- 43 -
4.2	Besluit breed publiek.....	- 45 -
5	Bibliografie.....	- 47 -
6	Lijst van plannen.....	- 48 -
7	Lijst van figuren	- 50 -
8	Bijlagen	- 51 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2017J359
Site	Menen –Murissonstraat
Projectsigle ADEDE	MEN-MUR
Ligging	Murissonstraat 2, 8930 Menen
Bounding Box	Punt 1 (NO): X: 64310.973m Y: 164981.288m Punt 2 (ZW): X: 64249.135m Y: 164892.257m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	1 afd., sectie D, nrs. 184a2 – 183h Zie plannummer 3
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Nieuwbouw, aanleg parking, groenaanleg
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 201700184 Alexander Cattrysse 2017/00187
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Verleysen A., 2017, Archeologienota Murissonstraat te Menen (West-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 246, Gent.
Grootte projectgebied	8362 m ²
Periode uitvoering	Oktober 2017
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorte zones	Bebouwing en verharding Zie plannr. 4

 ADEDE
SEARCH & RECOVERY

MENEN - MURISSONSTRAAT

Plannr. 1
Topografische kaart

2017J359 30/10/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

 N

0 630
Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

MENEN - MURISSONSTRAAT

Plannr. 2
Orthofoto 2016

2017J359 30/10/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

0 75
Meter

 ADEDE
SEARCH & RECOVERY

MENEN - MURISSONSTRAAT

Plannr. 3
GRB (kadaster)

2017J359 30/10/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

 N

0 40
Meter

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het projectgebied werd nog geen voorgaand archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. In de omgeving van het projectgebied werden wel reeds enkele dergelijke onderzoeken uitgevoerd. Deze werden opgenomen als melding in de Centraal Archeologische Inventaris (CAI). Hierbinnen zijn in de omgeving van het projectgebied ook enkele cartografische indicatoren naar mogelijk archeologisch interessante plaatsen opgenomen. Deze worden verder toegelicht in '§3.4 Archeologische situering van het projectgebied'.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?

- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied bestaat uit een residentiële ouderenvoorziening en een groene bouwvrije zone. Ter hoogte van de Murissonstraat 7 ligt een parking in dolomiet met 13 parkeerplaatsen. Het gebouw telt verschillende assistentiewoningen en neemt 1426,95m² in beslag. Op de doorsnede van de geplande toestand is te zien hoe bij de bestaande toestand ook reeds een kruipkelder aanwezig is. De funderingen zijn allen aangelegd tot op vaste- en vorstvrije grond. Ten noorden van de bestaande woningen bevindt zich op enkele meters een mazouttank met een inhoud van 10.000l en een waterput met een inhoud van 100.000l. De bestaande verharding heeft een rijstrook, aangelegd in waterdoorlatende asfalt, met een oppervlakte van 296,71m² en een parkeerstrook in waterdoorlatende dolomiet van 114,63m². Rondom de bebouwing is op bepaalde plaatsen eveneens verharding zichtbaar in natuursteen. Langs de westzijde van het projectgebied loopt een pad van noord naar zuid dat verhard is in dolomiet. De bestaande groenzone is in totaal 3348m². Waarbij maximaal 20% verhard is (669.6m²) en minimaal 10% bestaat uit gazontegels.

Voor een inplantingsplan van de bestaande toestand wordt verwezen naar plannr. 5.

2.5 Beschrijving geplande werken

De geplande werken beslaan een verbouwing en uitbreiding van de huidige residentiële ouderenvoorziening. Daarnaast wordt ook bestaande parkeerplaatsen uitgebreid. Van de bestaande residentiële ouderenvoorziening worden een kamer (6.34m²) en de rokersruimte (2.38m²) verbouwd. In totaliteit wordt het projectgebied met 599.19m² uitgebreid. De rokersruimte wordt uitgebreid met 5.15m². De polyvalente ruimte wordt uitgebreid tot 399.18m², daarnaast worden 10 kamers bijgebouwd met een totale oppervlakte van 194.86m². Alle nieuwe funderingen worden aangelegd tot op vaste- en vorstvrije grond. Daarnaast wordt de bebouwing ook onderkelder met een kruipkelder. Er wordt een rijstrook aangelegd in waterdoorlatende asfalt, met een oppervlakte van 51.23m². Daarnaast wordt de parking uitgebreid, langs de Murissonstraat, tot in de groenzone. Er komen drie parkeerstroken voor mindervaliden (52.5m²), aangelegd in waterdoorlatende asfalt (3.5x5m). Er komen 25 nieuwe parkeerplaatsen, aangelegd in waterdoorlatende betonelementen, waarbij elke parkeerstrook een oppervlakte heeft van 3.6m². Ten slotte worden nog een inrit aangelegd voor

levering en diensten (41.6m²) en een rijweg (258.5m²). Beide worden aangelegd in grasdallen. Alle funderingen worden aangelegd tot op vaste- en vorstvrije grond. In de groenzone komt een groene boombuffer en worden lage struiken (45cm) aangeplant. De reeds aangeplante beplanting wordt soortgelijk aangevuld met streekeigen beplanting.

Voor een inplantingsplan van de ontworpen toestand wordt verwezen naar plannr. 6.

2.6 Randvoorwaarden

Omwille van de dringendheid van het dossier en te voldoen aan de vigerende EPB eisen, verkiest de opdrachtgever om eventueel verder onderzoek uit te voeren via uitgesteld traject, na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning.

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II

- Tertiair geologische kaart
- Quartair geologische kaart
- Bodemtypekaart
- Potentiële bodemerosiekaart
- Erosiegevoeligheidskaart
- Bodemgebruiksbestand
- Gewestplan
- Historische situering:
 - Cartes des Pays-Bas van Fricx, 1744
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
 - Loopgravenkaart, 1917
 - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

 ADEDE
SEARCH & RECOVERY

MENEN - MURISSONSTRAAT

Plannr. 5
Inplanting bestaande toestand

2017J359 30/10/2017

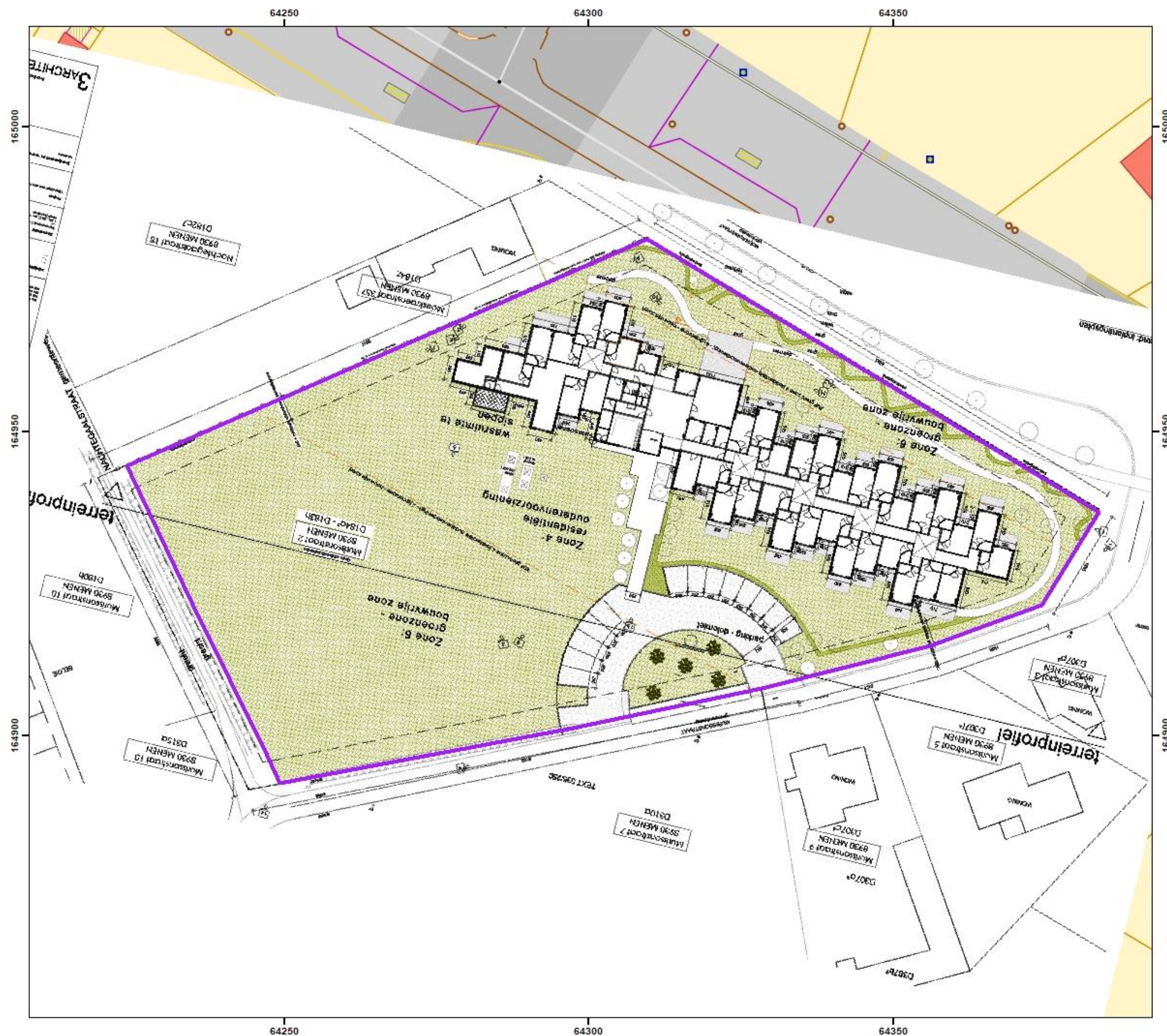
© AGIV

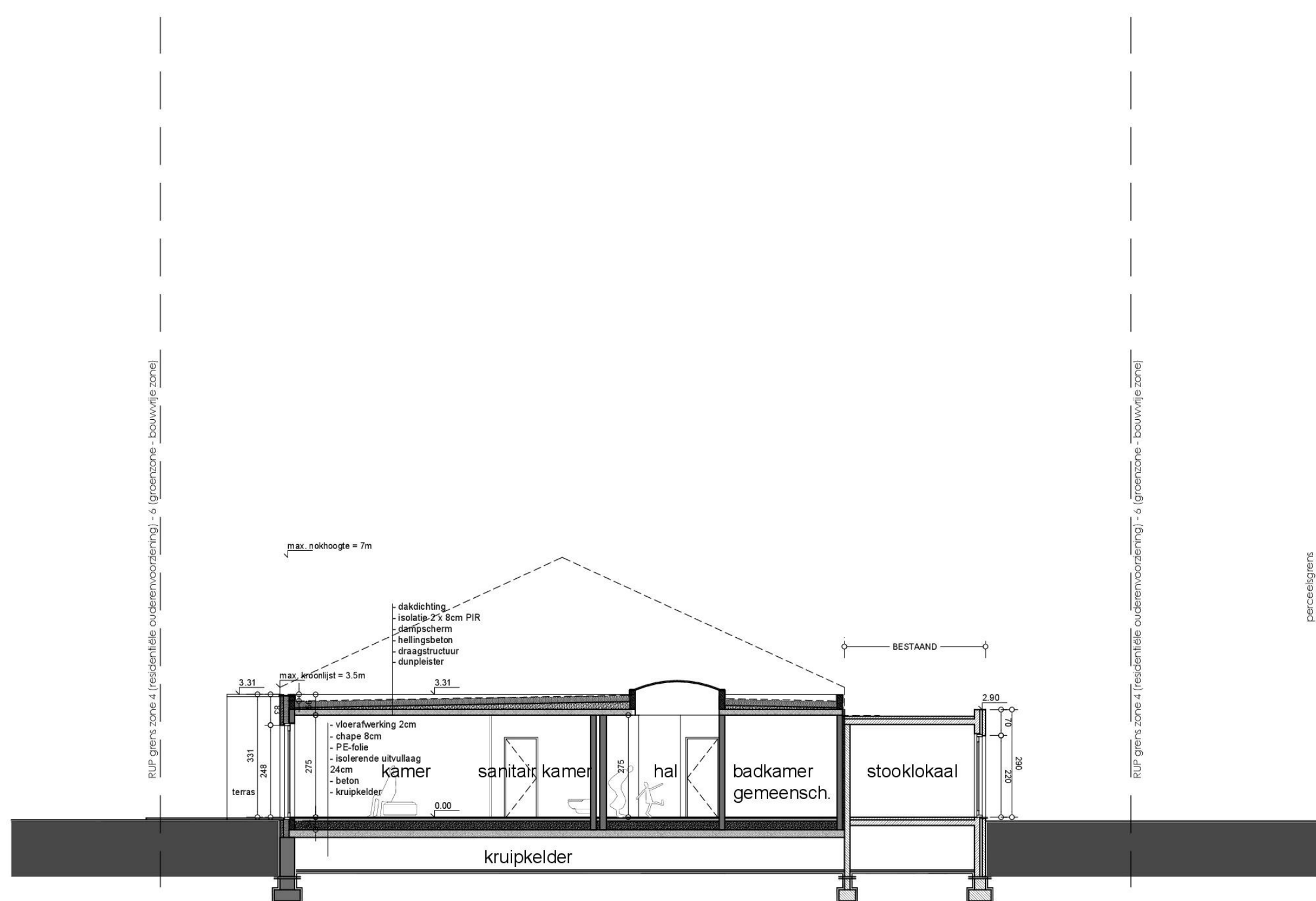
Legende

 Projectgebied

 N

0 40
Meter

Nieuwe toestand - doorsnede C-C'

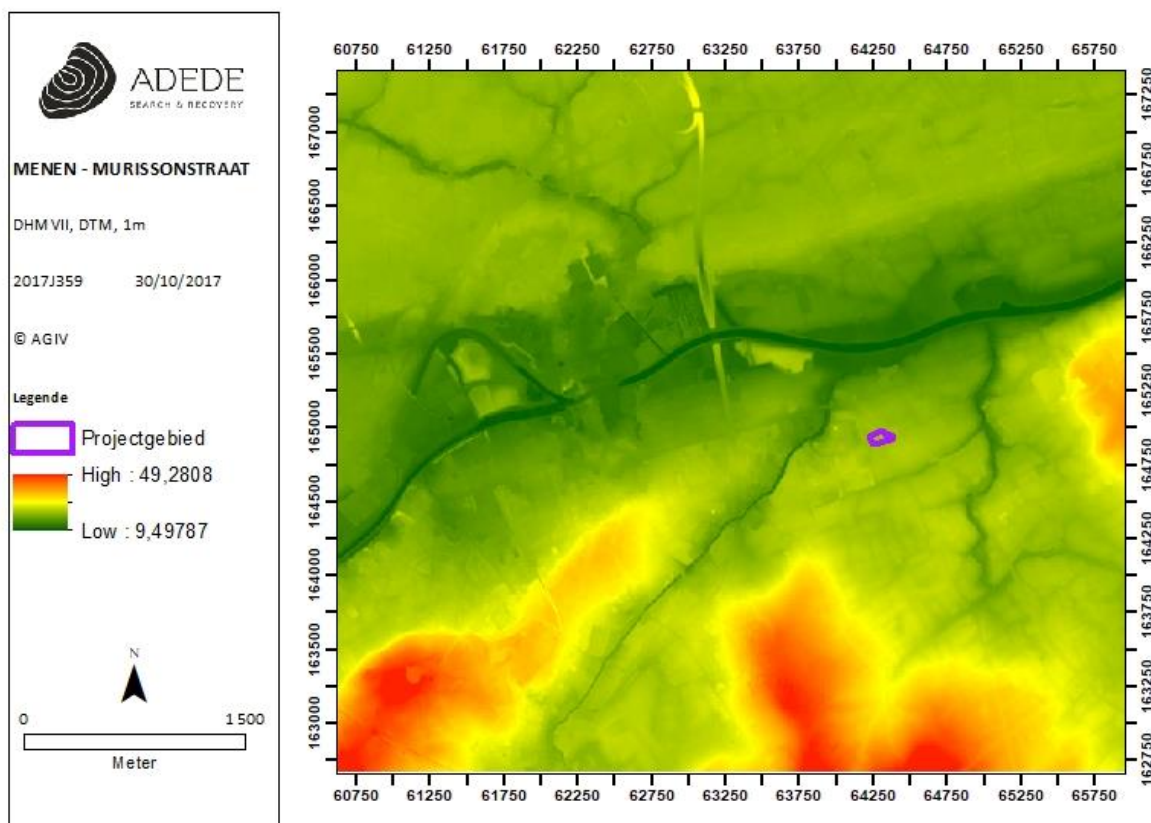
Schaal 1-100

3 Assessmentrapport

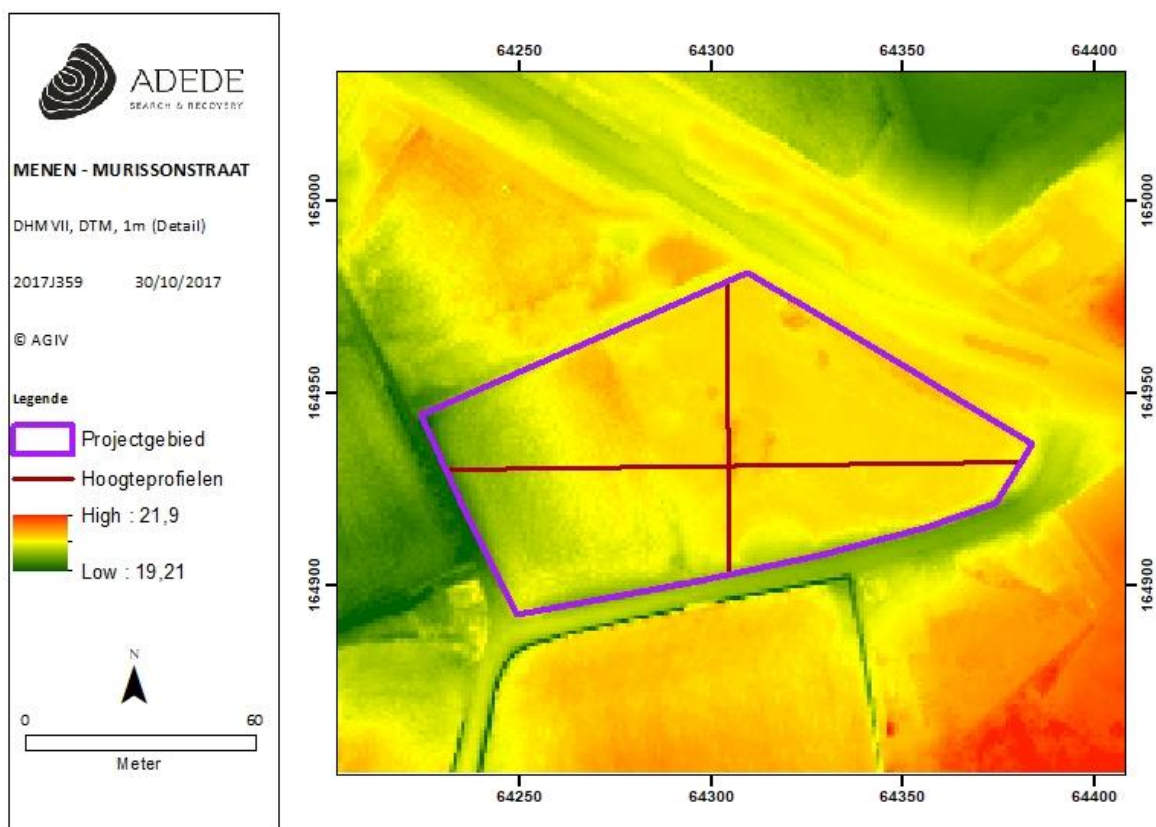
3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

Het projectgebied is gelegen te Menen. De stad Menen is gelegen in de provincie West-Vlaanderen en telt ruim 33.000 inwoners. Naast Menen-centrum liggen binnen de gemeente ook nog de deelgemeentes Lauwe en Rekkem. Menen zelf bevindt zich grotendeels ten noorden van de Leie en behoort tot de Vlakte van de Leie, dit gebied kent een gemiddelde hoogte van 20m TAW en behoort tot zandlemig Vlaanderen. Het onderzoeksgebied ligt ten zuidoosten van de stadskern van Menen.

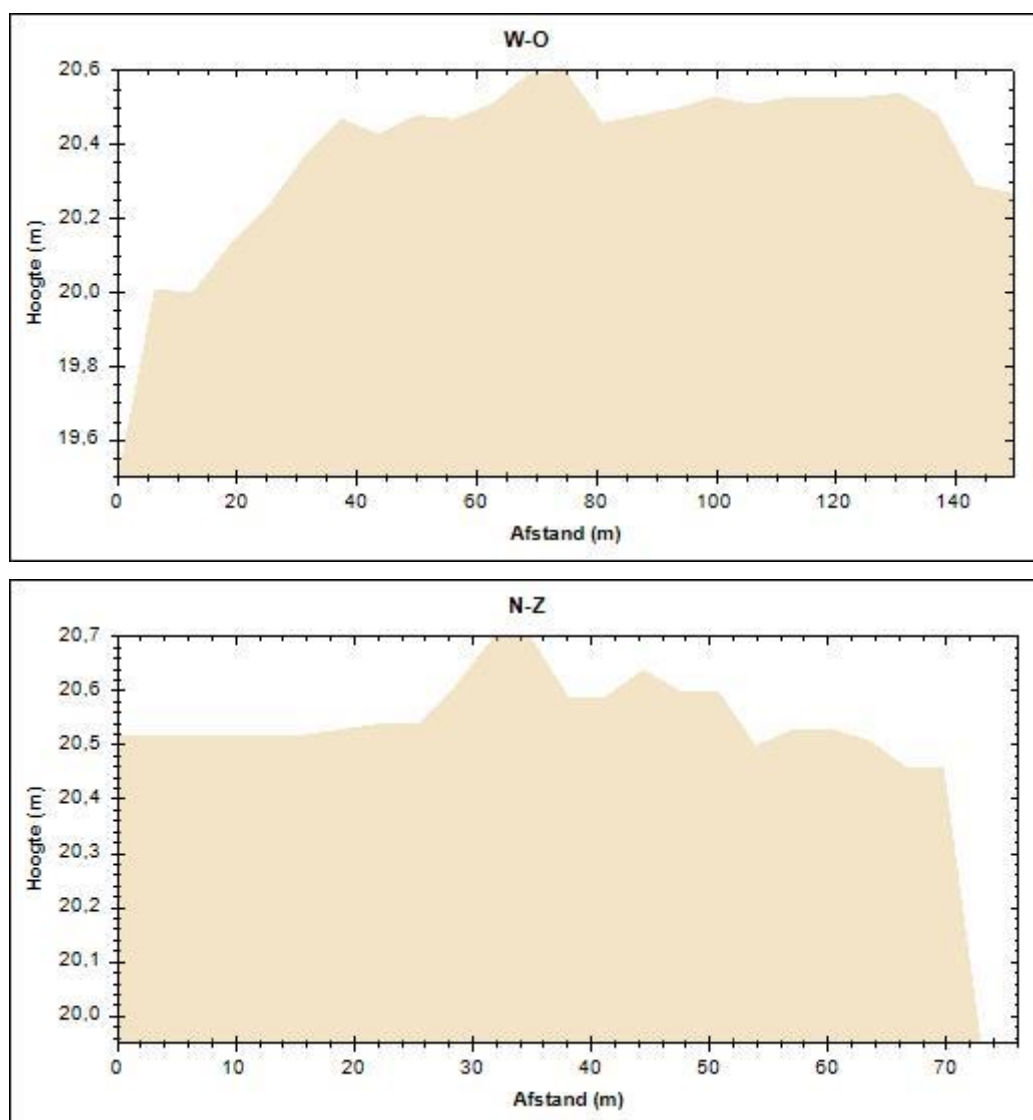
De gemiddelde hoogte van het projectgebied ligt boven 20,5 TAW. Ten zuiden van het projectgebied is een verhoging in het landschap waarneembaar. De heuvel helt al richting Leie, waarbij het projectgebied gelegen is op de flank van de heuvel. Ten noorden van het projectgebied stroomt de Leie en de Gaverbeek, ten zuiden van het projectgebied stroomt de Meurissonbeek.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHM VII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

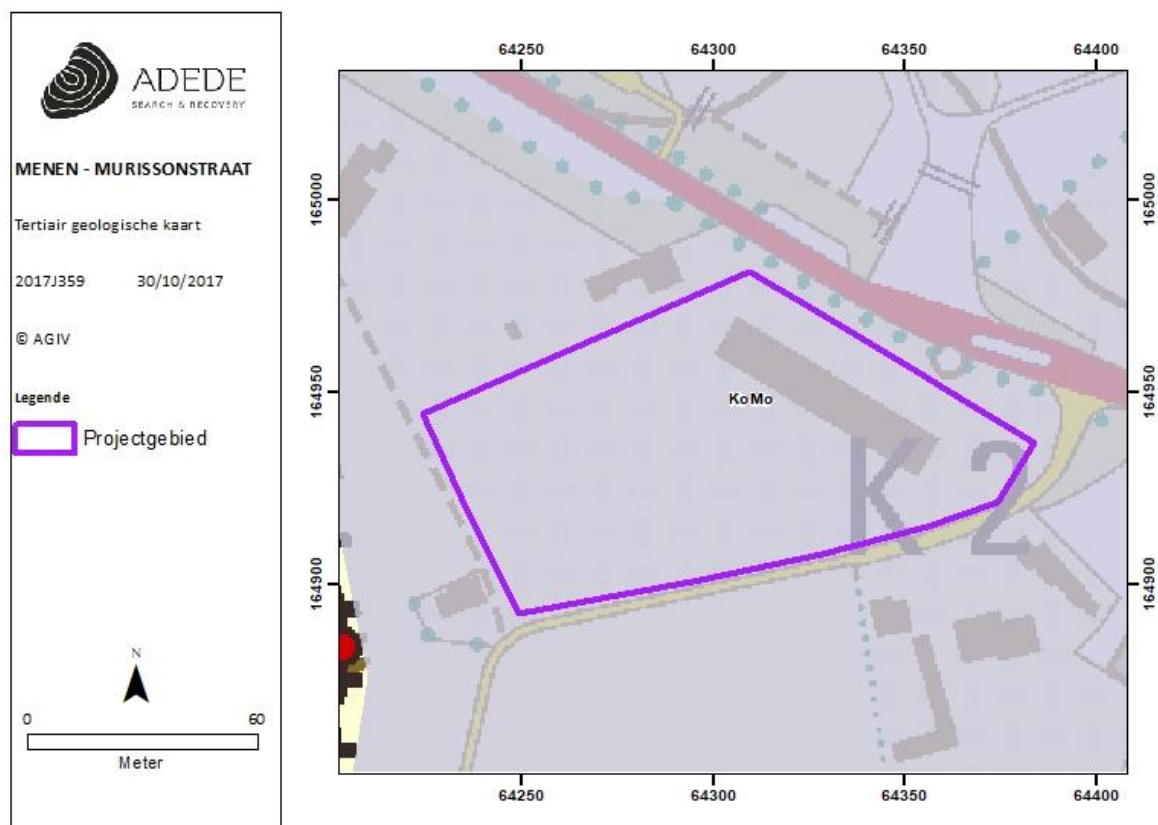
Ter hoogte van het volledige onderzoeksgebied is het **Lid van Moen**¹ (KoMo) terug te vinden. Dit lid vormt een heterogene kleiige siltlaag, waarin zandlaagjes voorkomen afhankelijk van de lokalisatie. *Nummulites planulatus* wordt hierin aangetroffen. Het lid van Moen maakt deel uit van de Formatie van Kortrijk, wat de onderste formatie is van de **Ieper Groep**² (bovenliggende formaties zijn de Formatie van Tielt en Formatie van Gentbrugge). De Formatie van Kortrijk bestaat uit door de zee

¹ Bogemans F., 2007. Toelichting bij de tertiairgeologische kaart, kaartblad 20, Kortrijk, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

² Lithostratigrafische tabel van het Neogeen en Paleogeen (Tertiair), DOV

afgezette, i.e. mariene kleilagen, daterend uit het Ypresiaan (Vroeg-Eoceen). De formatie wordt verder opgedeeld in 4 leden (van oud naar jong): het Lid van Mont-Hérribu, Saint-Maur (of Orchies), Moen (of Roubaix) en Aalbeke. Al deze leden zijn voornamelijk opgebouwd uit kleilagen, soms kunnen meer zandige en siltige lagen voorkomen.

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer.

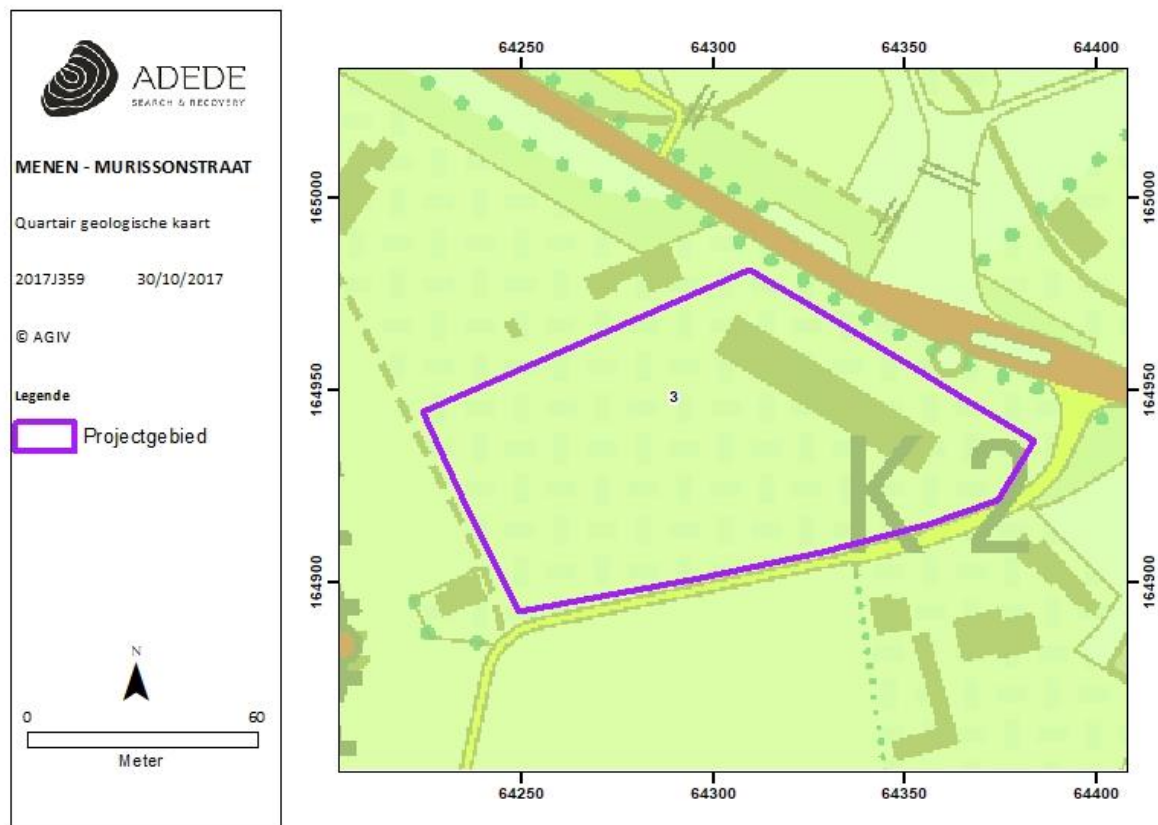
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Het volledige onderzoeksgebied is gesitueerd in één De quartair geologische profieltypekaart (1:200.000) geeft aan dat het plangebied geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen aanwezig zijn boven op de Pleistocene sequentie. De afzettingen binnen het projectgebied behoren tot **type 3**³. Dit profieltype bestaat uit de karteereenheid **ELPw** en/of **HQ**. De **ELPw** betreft Eolische afzettingen (zand

³ Bogemans F., 2005. Legende overzichtskaart quartairgeologie Vlaanderen, Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. In het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen betreft dit zand tot zandleem; in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen gaat het om silt (loess). Daarnaast kunnen er eveneens hellingsafzettingen van het quartair (HQ) aanwezig zijn. Tot slot is er het profieltype **FLPw** dat Fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) beslaat.

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

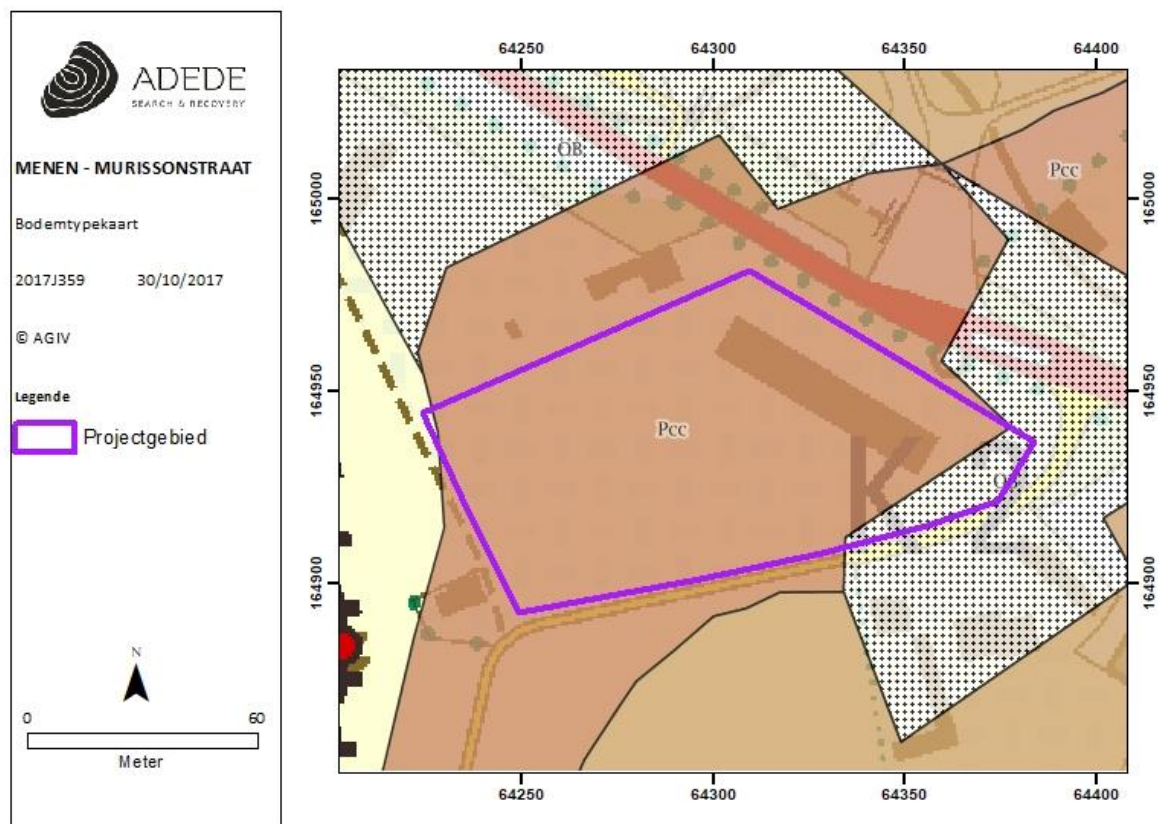
3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

Op de bodemtypekaart wordt ter hoogte van het onderzoeksgebied de volgende bodemtypes teruggevonden:

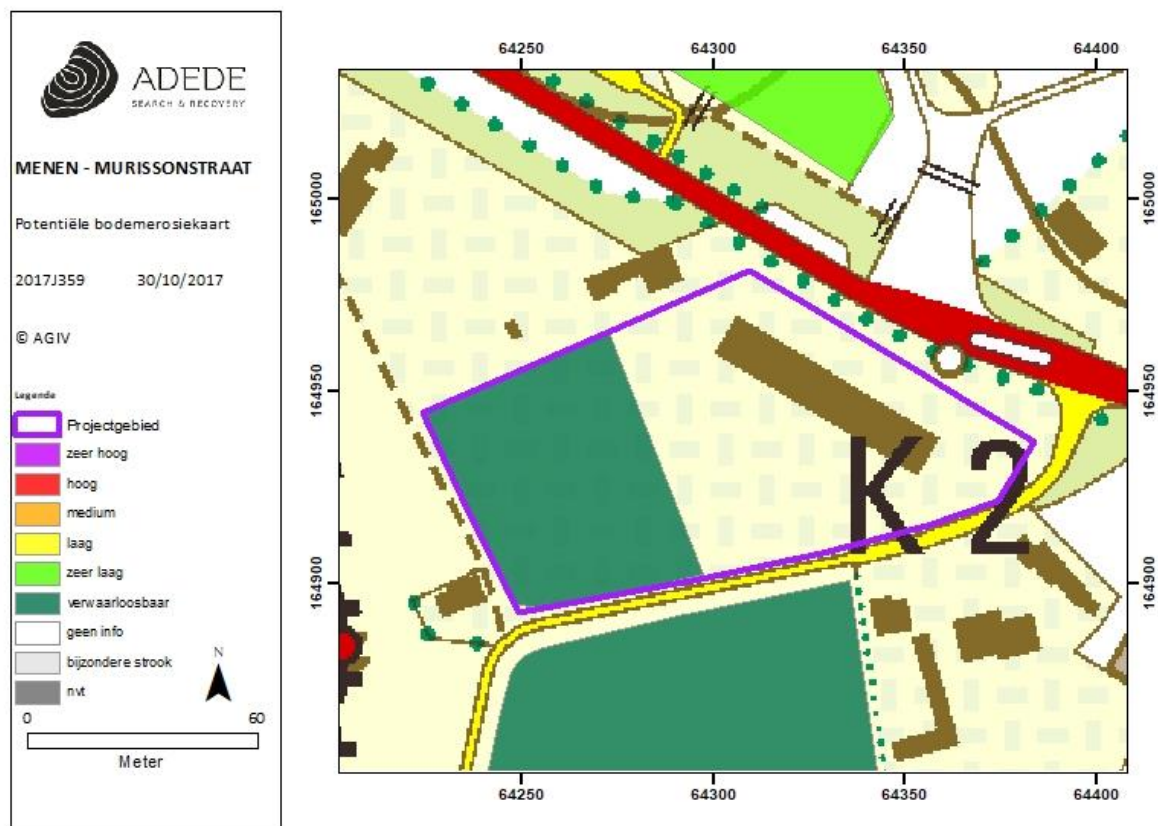
- **OB:** Dit bodemtype wordt beschreven als bebouwde zone. Dit houdt in dat het bodemprofiel door ingrijpen van de mens gewijzigd is of vernietigd (kunstmatige gronden).
- **Pcc:** Dit bodemtype heeft een matig droge, lichte zandleembodem met een sterk gevlekte, verbrokkelde, textuur B horizont. De bouwvoor is grijsbruin, 25-30 cm dik en goed humeus. Bij de gedegradeerde eenheden met verbrokkelde textuur B, werd bij de in cultuurname een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap, waaronder een bruingele overgangshorizont (20-30cm dik) voorkomt. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen de 50 – 80cm. Bij het complex PcC vindt men naast profielen met verbrokkelde textuur B en ijzerconcreties (prepodzolen) ook individuele waarnemingen van gronden met humus en/of ijzer B horizont, soms postpodzolen. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiaire onderliggende formaties, welke op een wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen. Zoals alle matig droge lichte zandleemgronden zijn deze bodems gemakkelijk te bewerken en weinig beperkt. De waterhuishouding is gunstig maar de bodems met klei of klei-zand substraat kunnen een lichte wateroverlast tonen in de winter.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

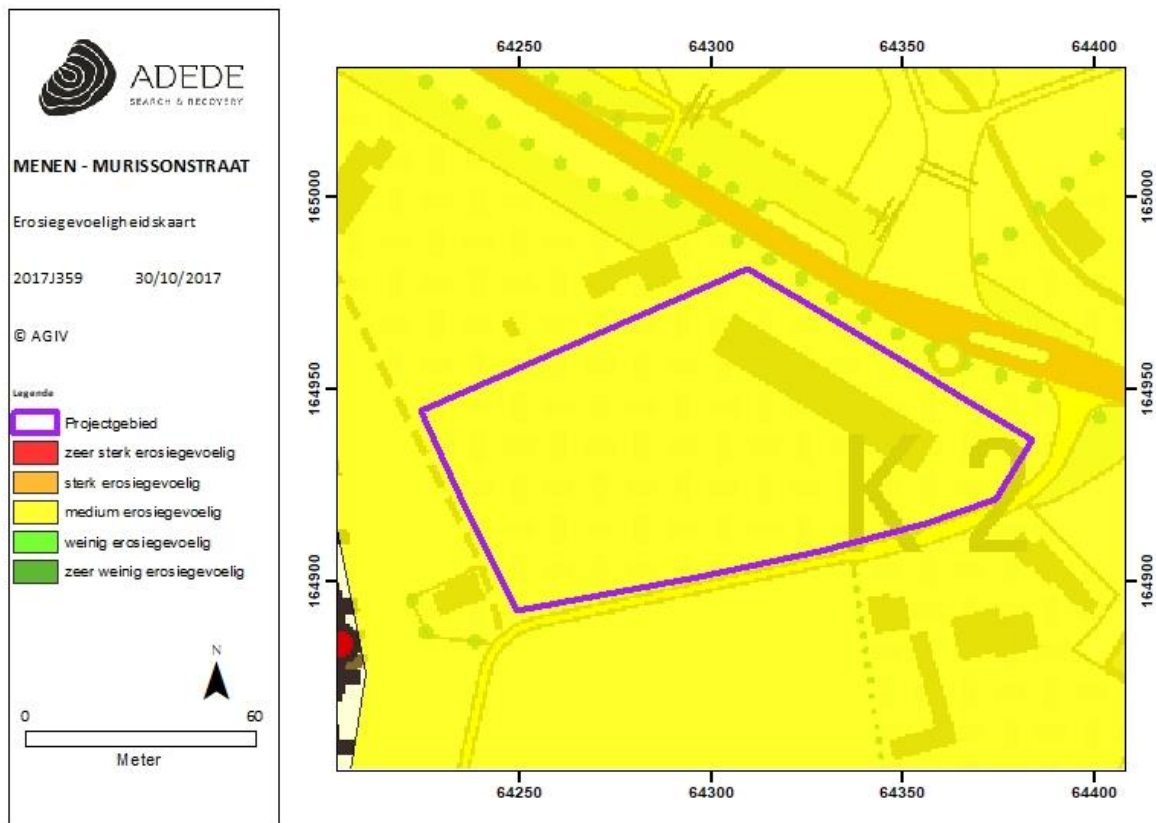
De potentiële bodemerosie per perceel houdt rekening met onder meer het bodemtype, de hellingsgraad en de hellingslengte van het perceel. Het houdt echter geen rekening met het huidige landgebruik. Voor het onderzoeksgebied is slechts van een beperkt deel de potentiële bodemerosie gekend, deze wordt beschreven als verwaarloosbaar.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

Het onderzoeksgebied behoort toe aan de erosiegevoeligheid klasse 3, dit houdt in dat er een medium erosiegevoeligheid is.

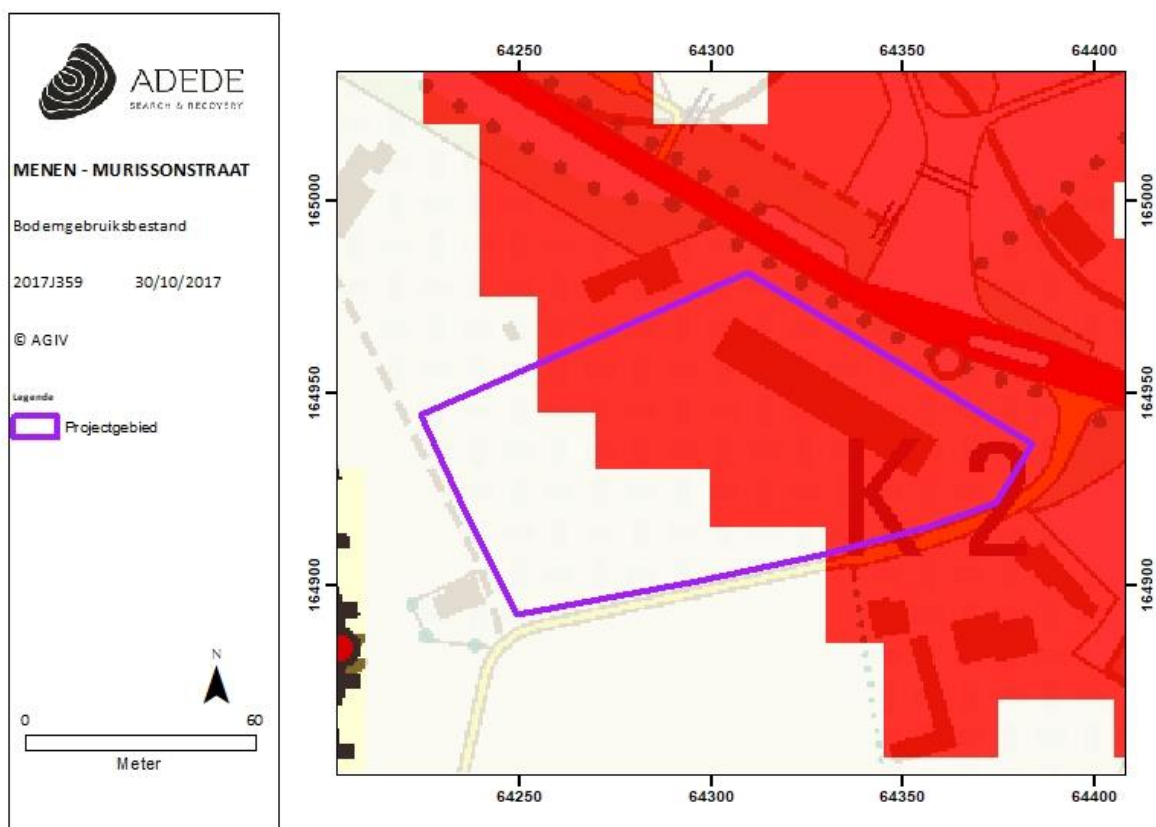

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

Het bodemgebruiksbestand (opname 2001) geeft aan dat het onderzoeksgebied in twee zones gelegen is. Deze zones zijn weergegeven in figuur 9.

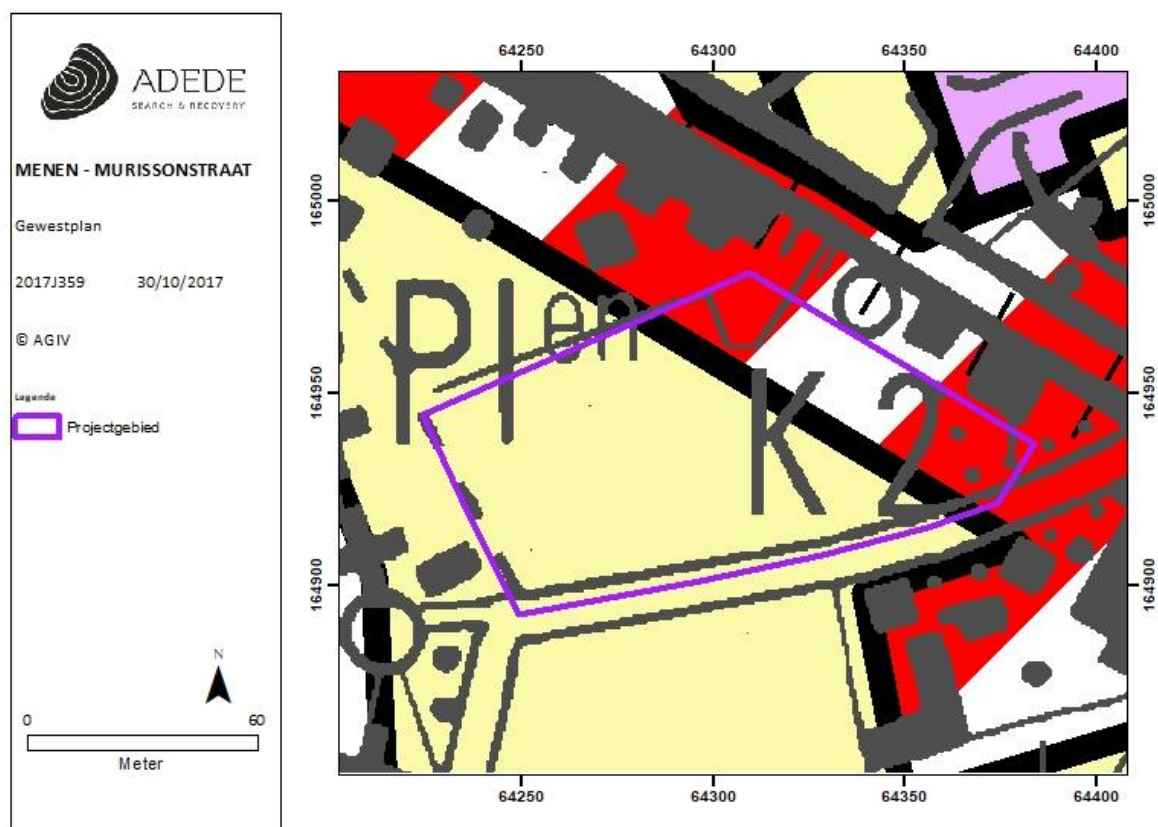
- **Akkerbouw (wit):** Deze zone bevindt zich voornamelijk in het zuidelijk gedeelte van het projectgebied. Hierbij wordt de bodem gebruikt in rotatiesystemen waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland.
- **Andere bebouwing (rood):** Deze zone bevindt zich in het noordelijk deel van het projectgebied. Het grootste deel van het gebied wordt bedekt door structuren. Gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem (tussen de 30 en 80% is verhard).

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Op het gewestplan kan men zien dat het onderzoeksgebied ingedeeld is twee zones: **woongebied met landelijk karakter**(rood-wit gestreept) en **agrarisch gebied** (wit)..

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

De oudste sporen van menselijke activiteit in Menen gaan terug tot het Paleolithicum (35.000 – 10.000 v. Chr.), ze werden aangetroffen op de grens met Moorsele. Op de grens met Wevelgem en in de Wervikstraat zijn enkele neolithische vondsten teruggevonden (2500-1800 v. Chr.)

Menen is ontstaan op een doorwaadbare plaats aan de Leie en wordt voor het eerst vermeld in een Latijnse keure uit 1087. Hierin wijst de bisschop van Noyon en Doornik de inkomsten en patronaatrechten van de parochiekerk van Menen toe aan de Noord-Franse Benedictijnerabdij van Hasnon-sur-la-Scarpa. In 1193 worden ze toegewezen aan Arnulf en Mathilda van Menen. De stad groeit uit tot een heerlijkheid en wordt tot in 1288 bestuurd door de familie van Menen. De heerlijkheid van Menen gaat terug op een nederzetting aan de kruising van de Leie met de heirbaan, die onder meer Torhout en Rijsel met elkaar verbond. De kern van de eerste nederzetting lag in de nabijheid van de Leieovergang, ongeveer ter hoogte van het huidige kruispunt van de Oude Leielaan met de Waalvest en de Rijselstraat. Binnen dit gebied, “Bruel” genaamd, stond vermoedelijk de herenburcht van de heren van Menen, het “Saelhof”. Dit goed was gelegen op een motte en omgeven door een watergracht. De stad en tevens de heerlijkheid vormde één van de twaalf burchtgenootschappen van het kasteel van Kortrijk. In 1288 ontnemt de graaf van Vlaanderen alle rechten van ridder en heer Jan van Menen op de heerlijkheid van Menen. Dit gebeurt vermoedelijk omwille van grafelijke schulden. Hierdoor werd de graaf van Vlaanderen tevens de heer van Menen. Het beheer van de heerlijkheid werd toevertrouwd aan een baljuw en de herenburcht werd grafelijk eigendom.

Vanaf 1298 valt Vlaanderen onder het bewind van de Franse koning. Deze wijst de heerlijkheid van Menen in naam van Filips de Schone in leen toe aan ridder Willem van Mossere. In 1305 komt de heerlijkheid, die vrij snel groeide door de gunstig gelegen economische positie, opnieuw in grafelijke handen terecht. Na het toekennen van de stadsrechten door Lodewijk van Male, heer van Menen, in 1351 neemt de economische bloei van de stad toe. De heerlijkheid ontwikkelt zich tot een gereputeerde lakenstad en ook de brouwerijnijverheid wint aan belang. Menen behoort politiek en administratief tot het graafschap Vlaanderen en daarbinnen tot de kasselrij van Kortrijk die onderverdeeld is in vijf roeden, waaronder de roede van Menen, met Menen als hoofdplaats. De stad breidt zich in de eerste helft van de 15^e eeuw uit naar het noordwesten, richting Grote Markt en ontwikkelde zich rond het kruispunt van de oude baan Brugge-Rijsel, met de baan Kortrijk-Ieper. De oude stadskern is gelegen op de linkeroever van de thans gedempte Leie-arm langs de as van de Ieperstraat, Grote Markt, Rijselstraat, Kerkomtrek en Kerkstraat. In 1488 wordt de stad geplunderd

door de troepen van Frederik III, omdat het in opstand was gekomen tegen het gezag van Maximiliaan van Oostenrijk. Op 9 mei 1548 wordt Menen geteisterd door een stadsbrand waarbij naar schatting 570 van de 700 woningen verloren gingen. Daarnaast werd tijdens de beeldenstorm (1566) de interieur van het Sint-Jorishospitaal en de Sint-Vedastuskerk geplunderd. Vanaf de 16^e eeuw groeide de brouwersactiviteit enorm, terwijl deze in de 14^e en 15^e eeuw voornamelijk gericht was op de lokale behoefte. De industrie bestond uit een 64-tal brouwerijen die grotendeels gesitueerd waren in het lagere stadsdeel, omwille van de aanwezigheid van de Leie. In 1576 komen 17 provinciën in opstand tegen de Spaanse bezetting. De stad werd ingenomen door de Malcontenten onder aanvoering van Emmanuel de Lalaing, baron van Montigny. In 1579 werd Menen heroverd door Schotse troepen en opnieuw bij de Staten-Generaal toegevoegd. In 1582 werd Menen opnieuw bevrijd, dit maal door Spaanse troepen onder leiding van Alexander Farnese. In 1645 werd Menen ingenomen door het Franse leger onder leiding van maarschalk Jean de Gassoin. Bijgevolg werd 14 jaar later Menen opnieuw bij de Spaanse Nederlanden gevoegd. In overtuiging van een definitieve vrede werden de wallen en bastions afgebroken en de grachten gedempt. Enkel de stadspoorten bleven overeind. De oorlog tussen Frankrijk en Spanje kende echter een vervolg met de “Devolutieoorlog” in 1667 en 1668. Door het verdrag van Nijmegen (1678) werd Menen van de kasselrij van Kortrijk losgemaakt en opnieuw Frans grondgebied. In het begin van de 18^e eeuw zorgde de Spaanse successieoorlog er echter voor dat Menen nogmaals werd belegerd. De stad liep hierbij enorme schade op. Met de vrede van Utrecht in 1713 werd Menen toegevoegd aan het Oostenrijks grondgebied. In 1744 werd Menen weerom gebombardeerd tijdens de Oostenrijkse successieoorlog (1740-1748). Een jaar later startte Lodewijk XV met herstellingswerken. Na 1748 kende Menen een korte economische bloeiperiode, met een heropleving van de wol-,katoen- en garennijverheid en de opkomst van nieuwe industrietakken zoals de tabaksindustrie. Tussen 1792 en 1794 wisselde Menen verschillende malen van bezetter, om uiteindelijk te eindigen als Frans bezit en Frans grondgebied te blijven tot in 1814. Het Franse bewind wordt nadien verdreven en de Hollandse periode breekt aan. Menen werd gezien als een bufferstad tegen Frankrijk en werd opnieuw voorzien van vestingen. De Hollandse periode kenmerkte zich eveneens door een actieve heropbouw. In 1852 werden de vestingen gedeeltelijk ontmanteld. De ontmanteling van de vestingen en de bevolkingsgroei zorgde er voor dat het bewoningspatroon ingrijpend gewijzigd werd in de tweede helft van de 19^e eeuw. De stad werd beter aangesloten op het wegennet, spoorwegverbindingen met West-Vlaamse gewesten en de Franse stad Tourcoing kwamen tot stand in 1853 en 1879. Verder werd in 1849 de steenweg naar Wervik in gebruik genomen en in 1869 de steenweg naar Moeskroen-Dottignies. Er werd ook veel aandacht besteed aan het verbeteren van het stedelijk comfort door het plaveien van straten, de aanleg van een rioleringsnet en het installeren van een gasverlichting. De stad werd als grensstad gezien al ideale uitvalsbasis naar de Franse industriesteden Halluin, Ronq, Tourcoing en Armentières. De geringe industriële

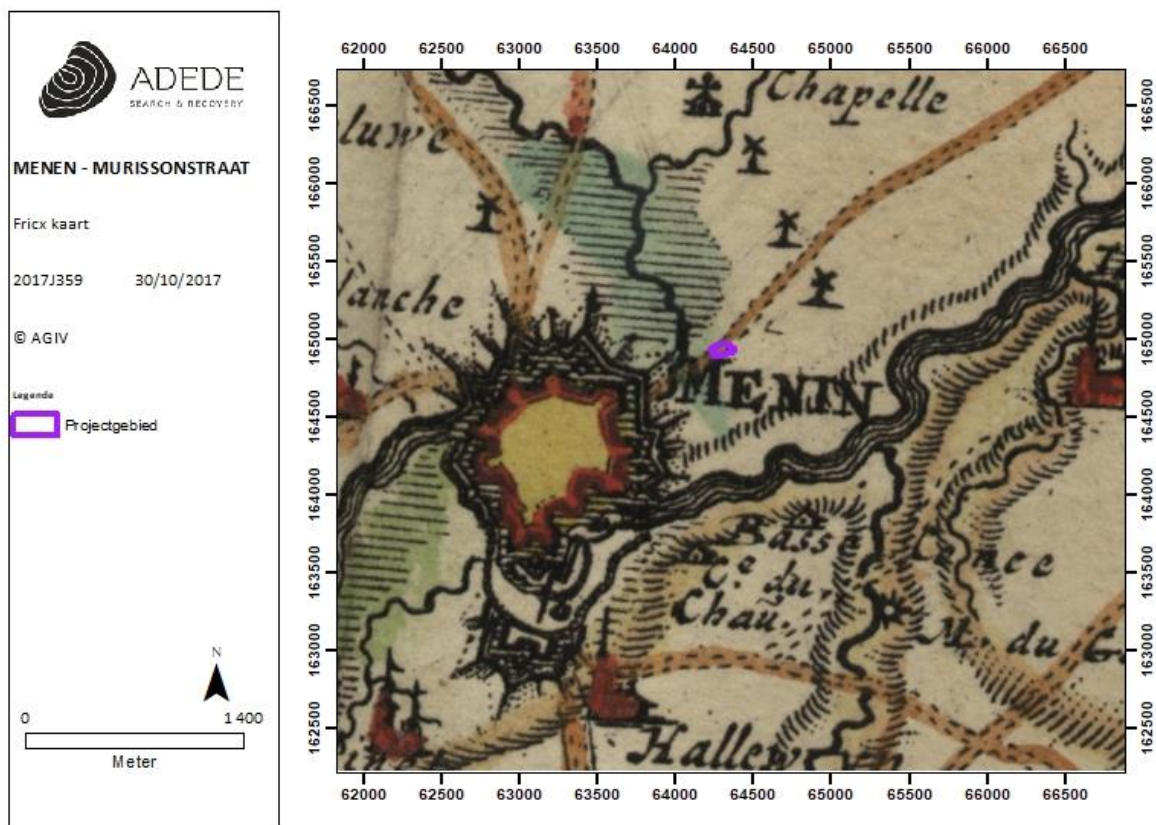
bedrijvigheid in Menen bestaat voornamelijk uit vlas, katoen, kant en tabak. De stad werd en bleef het belangrijkste productiecentrum van de tabaksverwerkende nijverheid in de Leiestreek. De bevolking van Menen kende een grote stijging naar het einde van de 19^e eeuw toe. De groei was vooral te danken aan de industriële ontwikkeling van het Noord-Franse gebied en zijn behoefte aan arbeidskrachten. De economische heropbloei van de voornamelijk vlas- en tabaksnijverheid in Menen kende een einde door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog. Vanaf 14 oktober 1914 werd Menen bezet door Duitse troepen. De stad Menen deed dienst als legerkazerne, waarbij men ook eten voorzag voor het front. Menen kreeg het enorm zwaar te verduren, ongeveer de helft van de huizen werden vernield of zwaar beschadigd. Het werd verschillende malen onder vuur genomen door het Britse, Franse en Belgische leger. Zo werd Menen vanop de Kemmelberg onder vuur genomen door de Britten met hun “Grote Bertha”. Tijdens die aanval werd een Duits munitiedepot geraakt, waarop 2000 obussen tot ontploffing kwamen. Na de oorlog bleef Menen dan ook achter met een groot woningtekort. De oorlog zorgde voor betere en snellere verbindingen tussen de verschillende steden en de mechanisatie in de landbouw komt op.

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 *Fricx-kaarten (1712)*

Eugène-Henri Fricx (1644-1730) was de grondlegger van een belangrijke dynastie van 18e-eeuwse drukkers in Brussel. Hij werd in 1689 tot Imprimeur de sa Majesté, Koninklijke drukker, benoemd door de privé-raad van de Spaanse koning. Zijn bekendste kaarten zijn de Cartes de Pays-Bas uit 1712. Dit is een atlas in twee delen, met een geheel van topografische kaarten van de Nederlanden en een bundel van de stadsplannen opgesteld tijdens belegeringen en veldslagen. De atlas werd aangemaakt als illustratie waarom Fricx het koninklijk privilege voor het drukken van de officiële regeringsdocumenten moest behouden. De privé-raad verleende hem dan uiteindelijk ook dit privilege voor zijn hele leven.

Op de kaart van Fricx is te zien hoe het projectgebied zich ten noordoosten van de stadsversterking van Menen bevindt. Ten noordoosten van het projectgebied zijn enkele molens zichtbaar. Tot slot is te zien hoe een wegnis door het projectgebied loopt.

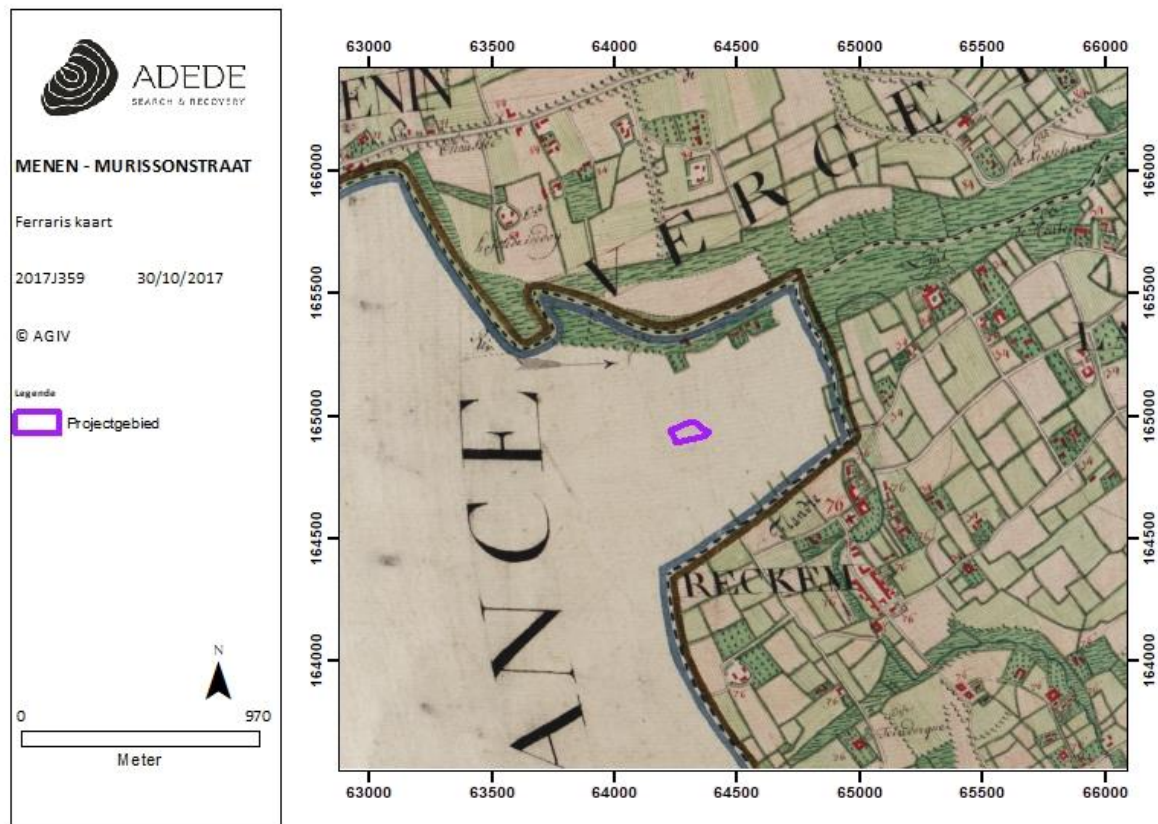
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.

3.3.2.2 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst. Dit alles gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814). Het resultaat was een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen.⁴ De Kaart van Ferraris biedt geen informatie over het projectgebied, daar dit buiten de grenzen van de Ferrariskaart ligt. Dit komt waarschijnlijk omdat Menen tijdens de 18^e eeuw verschillende malen in Franse handen kwam. Men kan echter wel afleiden dat rondom het projectgebied een rurale omgeving waarneembaar is, waarbij slechts sporadisch gebouwen voorkomen. Het landschap is onderverdeeld

⁴ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

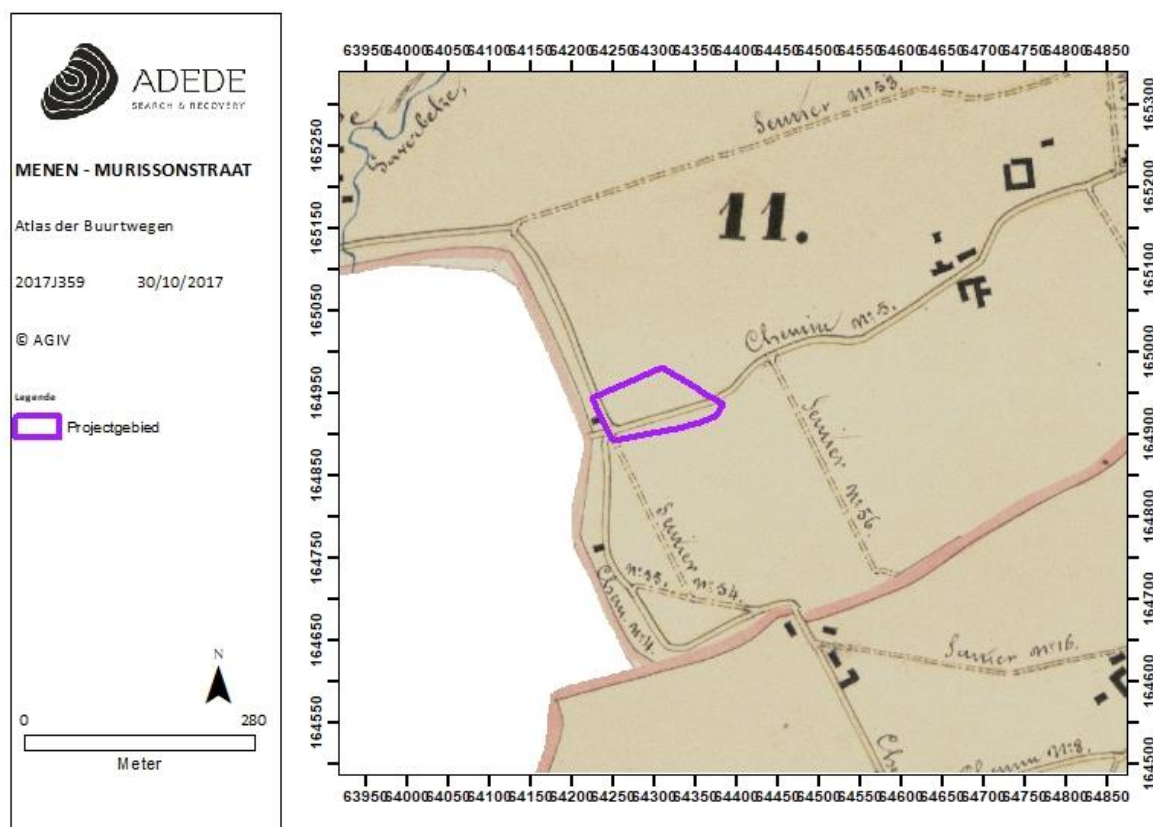
in verschillende akkers, waarbij zich ten noorden van het projectgebied een moerasachtige zone bevindt. De moerasachtige zone stemt overeen met de ligging van de hedendaagse Leie.

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.3 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

Op de Atlas der Buurtwegen is te zien hoe het projectgebied aan de Franse grens ligt. Doorheen het projectgebied loopt Chemin nr. 5. Ten westen van het projectgebied loopt Chemin nr. 4, langsheen de Franse grens. Ten noordoosten van het projectgebied zijn een zestal gebouwen zichtbaar op ca. 300m.

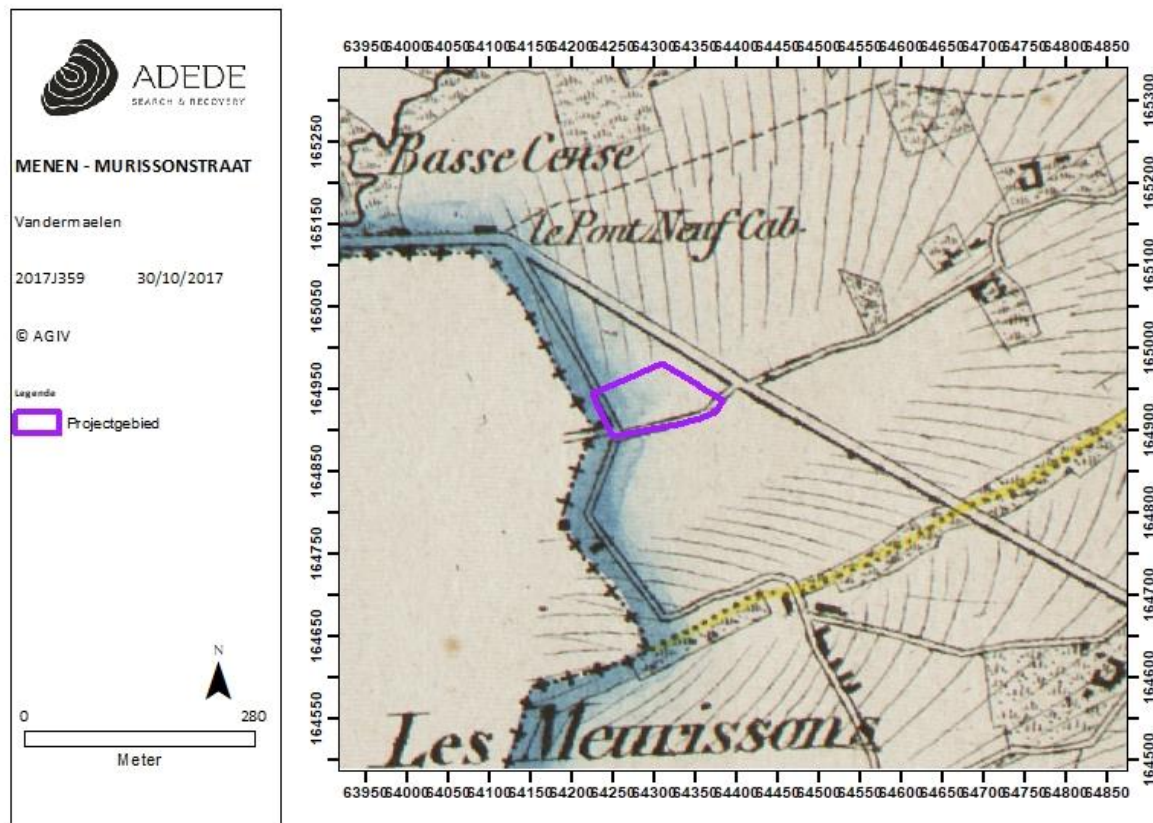

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.4 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philippe Vandermaelen (1795-1869) is de stichter van het “Etablissement géographique de Bruxelles”. Hij publiceerde de eerste uitgave van een topografische kaart van België op metrische schaal. Voordien waren schalen grafisch, of werden ze uitgedrukt in plaatselijke maten (el, vadem, mijl,...). Hij werkte samen met Paul Gérard, die na het vertrek van de Hollanders in 1830, in het bezit gebleven was van de punten van tweede en derde orde van de triangulatie van Erzey. Hij maakte verschillende kaarten van België op basis van dit geodetische net en volgens de gewijzigde projectie van Flamsteed.

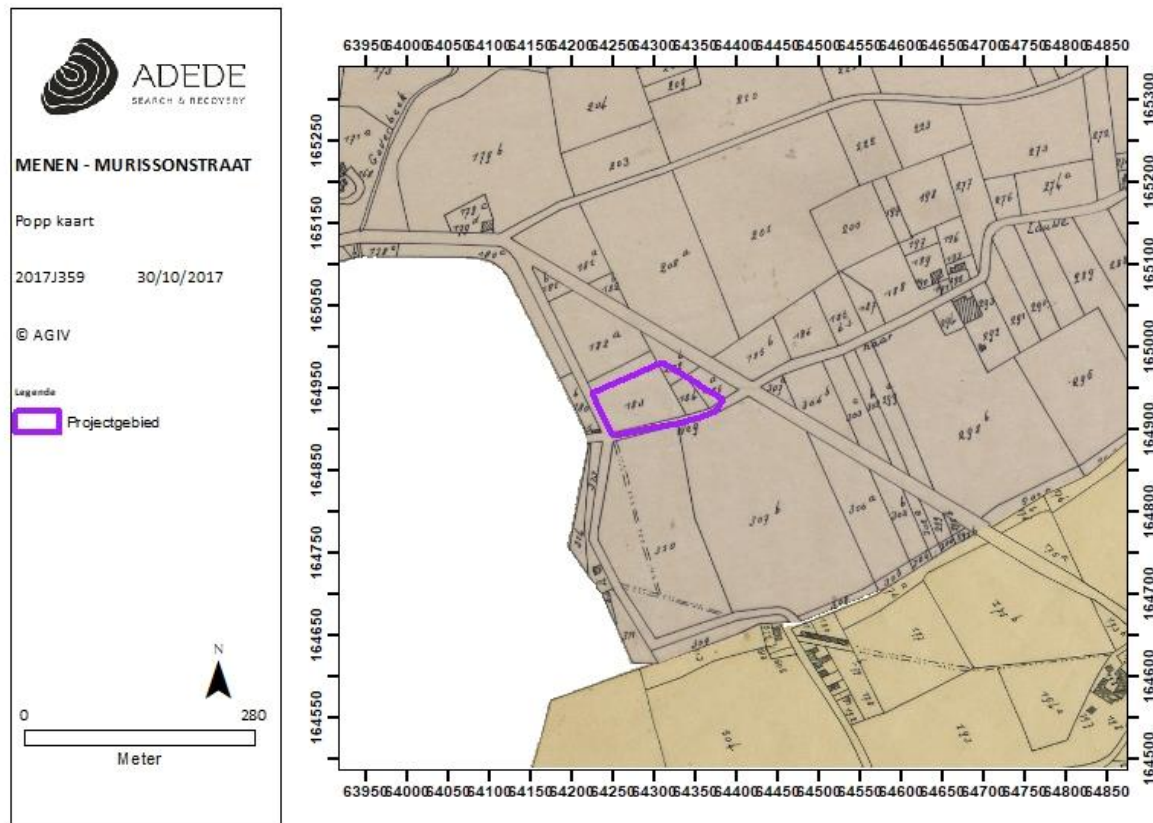
De topografische kaart van Vandermaelen toont dat het projectgebied gelegen is binnen een rurale zone. Er is geen bebouwing te zien op het projectgebied enkel ten noordoosten van het projectgebied op ca. 300m zijn enkele gebouwen waarneembaar.

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.5 Kaart van Popp (1842 – 1879)

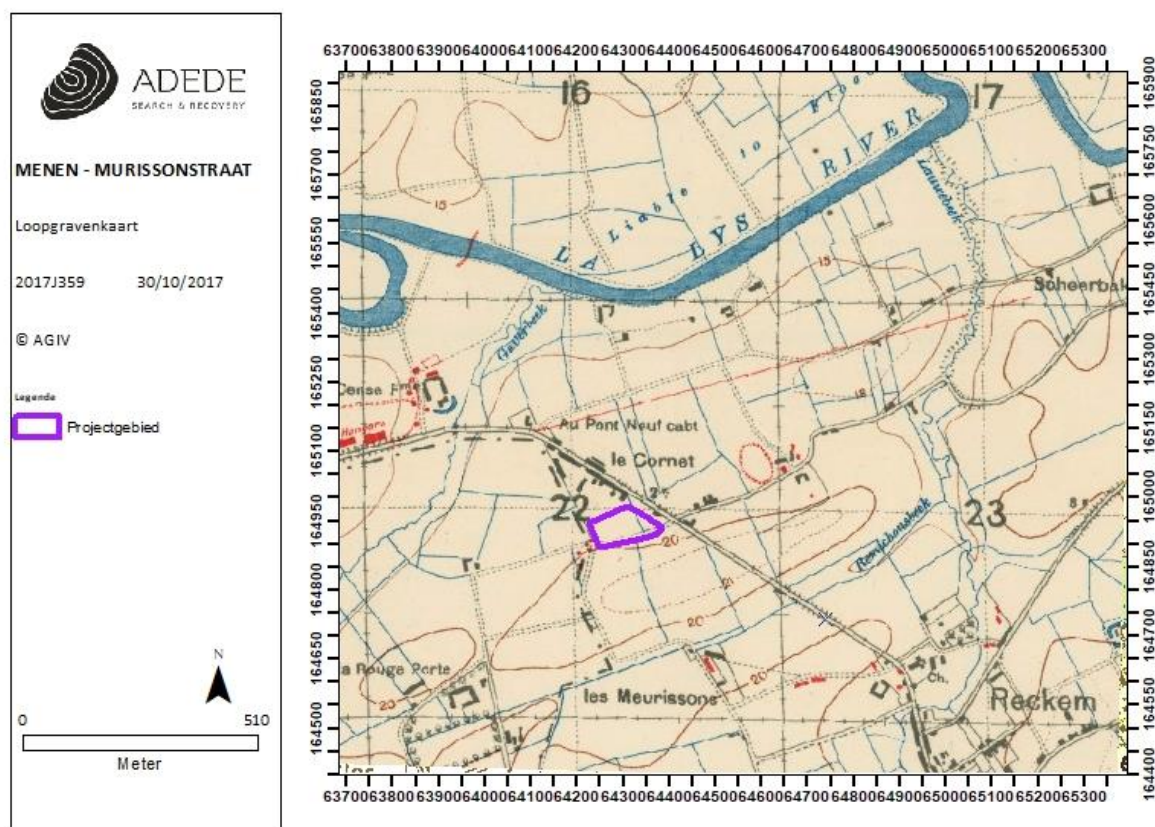
Op de kaart van Popp is te zien hoe het projectgebied onderverdeeld is in 4 verschillende percelen (180, 202b, 186, 185a). Er is geen bebouwing te zien op of rondom het projectgebied. Ten zuiden van en grenzend aan het projectgebied loopt de weg naar Lauwe. Ten noordwesten is de Gaverbeek zichtbaar.

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

3.3.2.6 Trenchmaps WWI (1917)

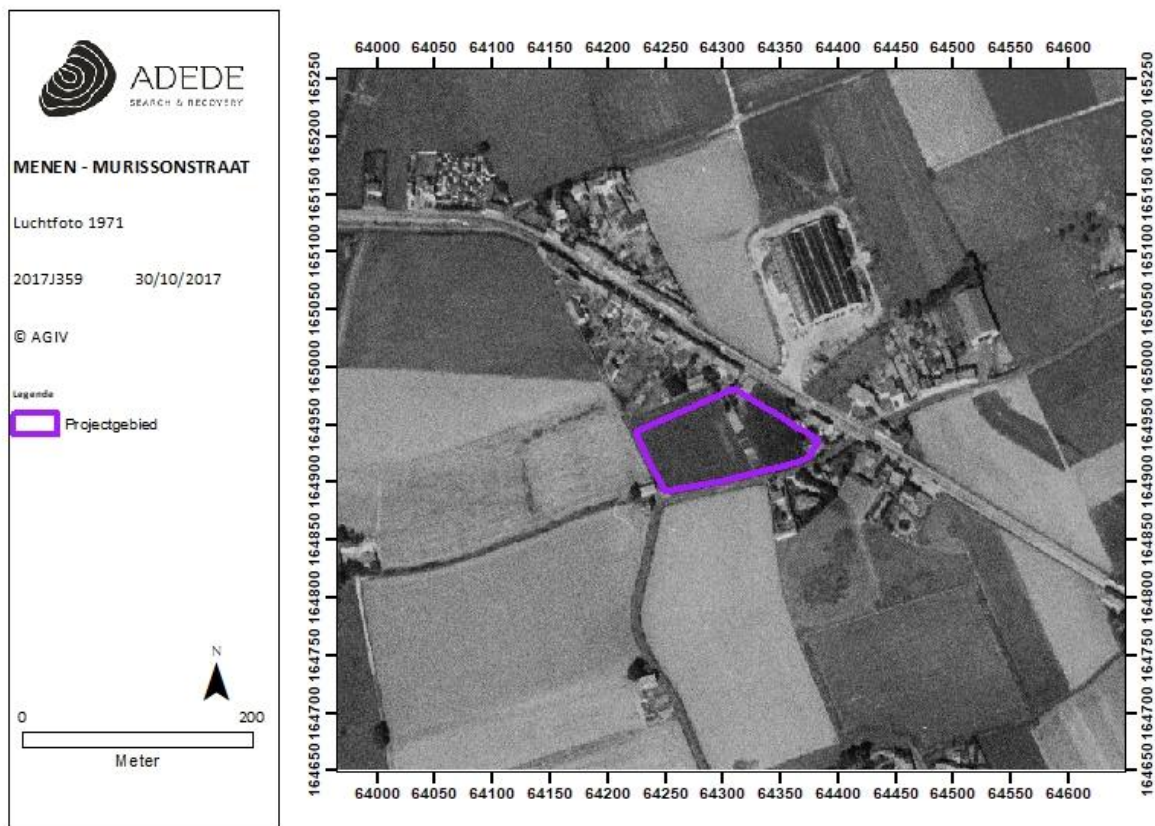
De loopgravenkaart uit 1917 is opgesteld door het Britse leger om de vijandelijke stellingen in kaart te brengen. Men kan zien hoe er wel degelijk Duitse aanwezigheid is rondom het projectgebied. Ten noordoosten van het projectgebied is een ronde geblokte cirkel te zien, dewelke door de legende verklaard wordt als zijnde 'huttements'. Ten noordwesten van de site zijn enkele hangars zichtbaar van het Duitse leger. Er lopen echter geen loopgraven doorheen het projectgebied en op het gebied zelf is ook geen militaire aanwezigheid zichtbaar.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

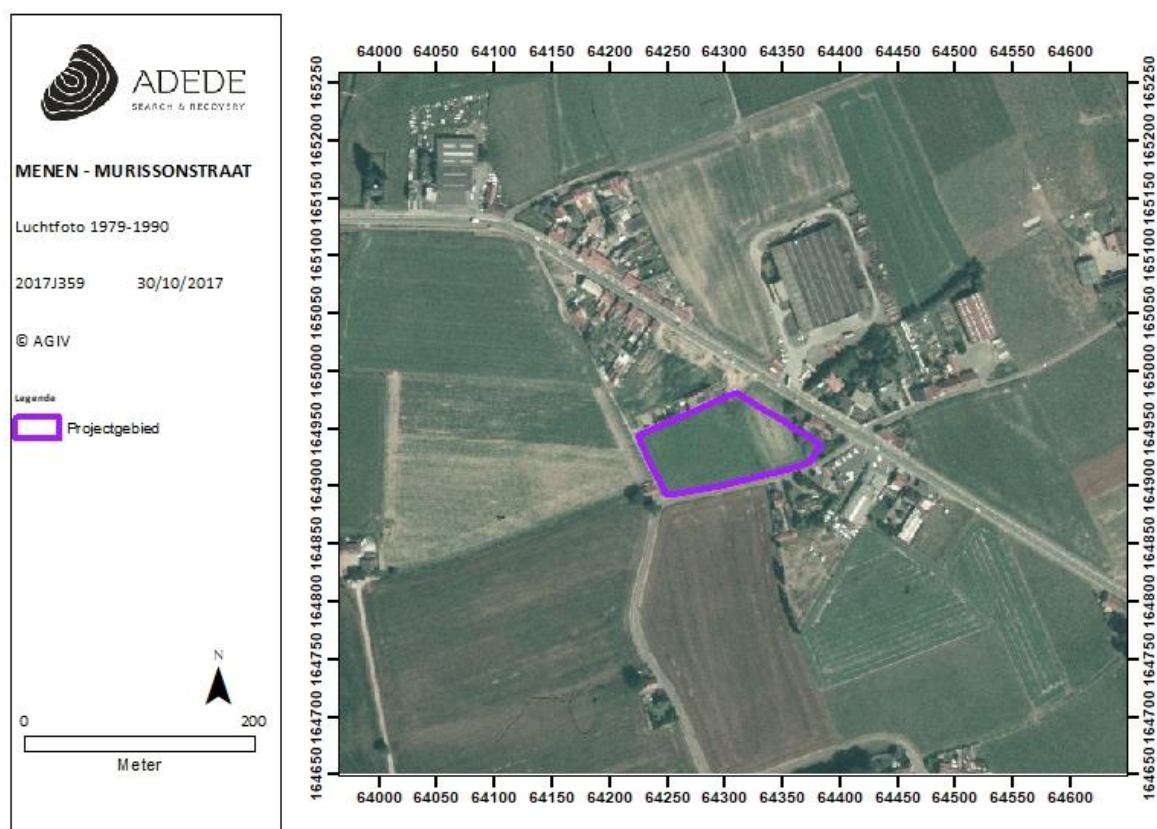
Luchtfoto 1971

Op de luchtfoto uit 1971 is te zien hoe het projectgebied omgeven is door akkers en velden. Ten noorden, oosten en zuidoosten van het projectgebied is wel reeds bebouwing zichtbaar.

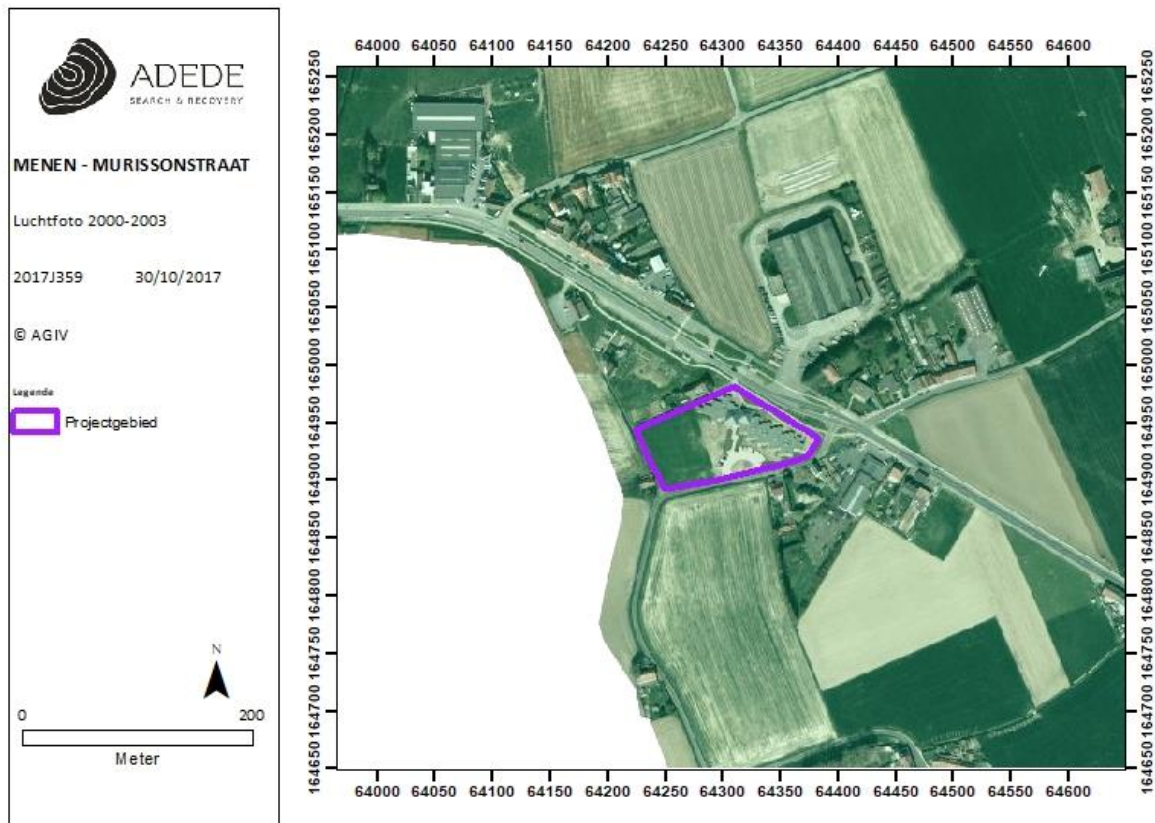
Luchtfoto 1979-1990

Op de luchtfoto uit 1979-1990 is te zien hoe het projectgebied nog steeds niet bebouwd is en zich in een rurale omgeving bevindt.

Luchtfoto 2000-2003

Op de luchtfoto uit 2000-2003 de bestaande toestand reeds zichtbaar. De residentiële seniorenwoningen en verharding kan men waarnemen in het oostelijke deel van het projectgebied. Rondom het projectgebied is de bebouwing ongeveer dezelfde gebleven, ook het rurale karakter van de omgeving is nog steeds herkenbaar.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

Een blik op de CAI-waarden in de buurt van het projectgebied leert dat rondom de vondsten voornamelijk beperkt blijven tot het Neolithicum en de Late Middeleeuwen – 16e eeuw. Op elke CAI-locatie binnen een straal van 800m zijn steentijdartefacten aangetroffen. In slechts één geval betrof het geen losse vondst maar een vondstenconcentratie. In 80% van de gevallen kon men de vondsten dateren in het Neolithicum, de overige 20% kon niet nader gedateerd worden. Voor de IJzertijd kwam slechts één locatie naar voor, waarbij één wandscherf gedetermineerd werd. Uit de Romeinse periode zijn drie locaties bekend, hier werden enkel losse aardewerk vondsten aangetroffen. Voor de Middeleeuwen ligt het zwaartepunt in de Late Middeleeuwen. Uit de Volle Middeleeuwen is slechts op één locatie losse vondsten aangetroffen. Voor de Late Middeleeuwen zijn vier locaties gekend met losse vondsten. Opvallend is dat stevast dezelfde types aardewerk terugkomen, namelijk: bruinrood-aardewerk, steengoed, faïence, porselein, grijsaardewerk en pijpfragmenten. Ook op de locaties die

gedateerd worden in de 16^e eeuw treft men deze types aardewerk aan. Belangrijk te vermelden is dat het projectgebied zich aan de Franse grens bevindt, ten oosten is dus geen informatie beschikbaar over mogelijke archeologische sites of aangetroffen artefacten.

Cartografische indicatoren

CAI locatie 75763

Deze locatie is gekend onder het toponiem La Basse Cence en bevindt zich ten noordwesten van het projectgebied. Het betreft een alleenstaande site met walgracht. De site is niet te lokaliseren op de Ferrariskaart omdat dit grondgebied niet meer gekarteerd was (voorbij de grens met Frankrijk).

CAI locatie 75766

Hier betreft het eveneens een site met walgracht, gekend onder het toponiem Goed te Pilfours. De site staat niet gekarteerd op de Ferrariskaart omdat het voorbij de grens met Frankrijk lag. De site is gelegen ten noordwesten van het projectgebied

CAI locatie 75780

Deze locatie is wel zichtbaar op de Ferrariskaart, het betreft een site met walgracht gelegen in de Lage Posthoornstraat ten noordwesten van het projectgebied.

CAI locatie 75779

De CAI maakt melding van een site met walgracht, gekend onder de naam Hofstede Indoy en zichtbaar op de kaart van Ferraris. De walgrachtsite ligt ten noordwesten van het projectgebied.

CAI locatie 72868

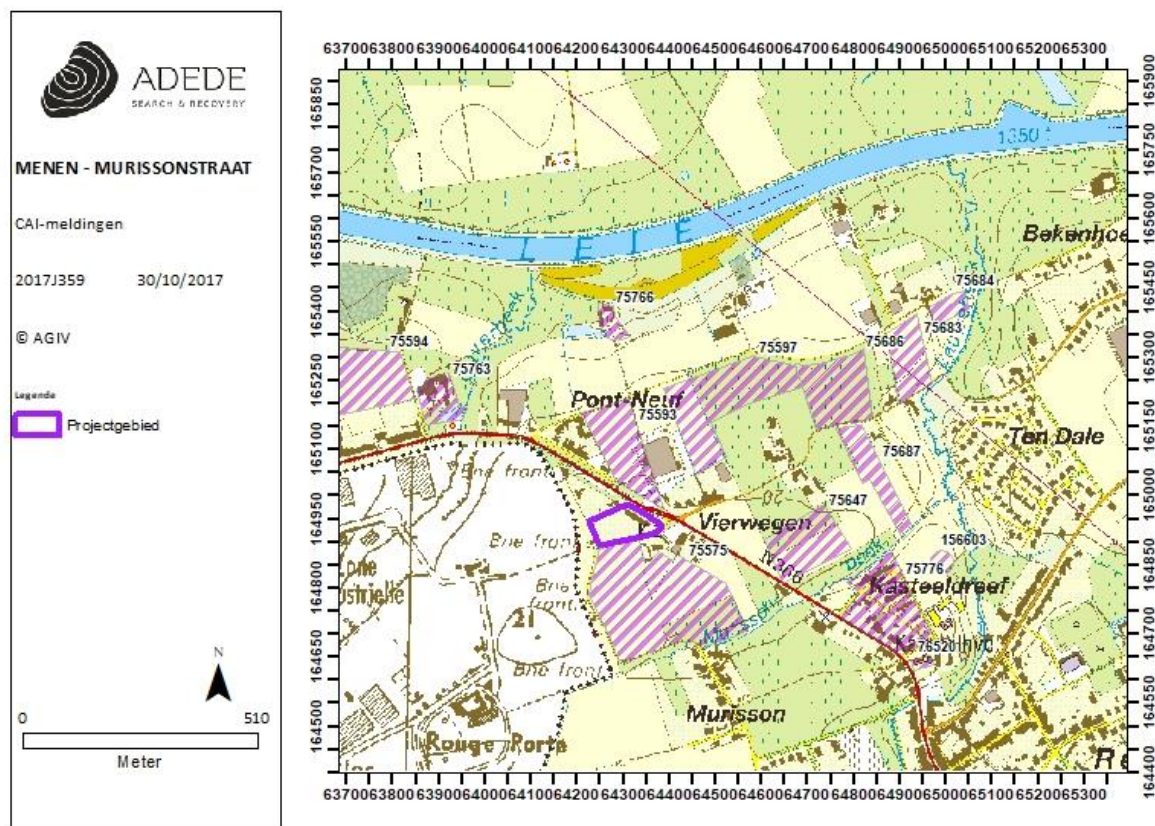
Dit betreft een site met walgracht, waarvan de gracht en gebouwen zeker bewaard bleven tot in 1850. De site ligt ten oosten van het projectgebied in Lauwe en is zichtbaar op de kaart van Ferraris en Popp.

CAI locatie 152126

De cartografische indicator bevindt zich in de deelgemeente Rekkem, ten oosten van het projectgebied. Er wordt gewag gemaakt van een site met walgracht die zichtbaar is op de kaart van Ferraris.

CAI	Periode	Locatie	Beschrijving
75687	Neolithicum Late Middeleeuwen 16 ^e eeuw	langerekt perceel tussen de Vierwegenstraat en Murissonbeek, ten oosten van het projectgebied op ca. 400m.	Er werd één mogelijk lithisch werktuig teruggevonden dat gedateerd wordt in het Neolithicum. Uit de late middeleeuwen zijn één enkele losse aardewerk vondst aangetroffen, het betreft de rand van een grijze, reducerend gebakken pot met radstempel op de lip. De meest recente vondsten stammen uit de 16 ^e eeuw, het gaat hier tevens om losse vondsten, waaronder fragmenten bruinrood aardewerk, steengoed, faïence, porselein en enkele bronzen Belgische munten.
75647	Steentijd 16 ^e eeuw 19 ^e eeuw	Tussen Murissonbeek, Lauwebeek en N366. Ten zuidoosten van het projectgebied	Eén vondst wordt geplaatst binnen de steentijd, maar de datering ervan is onzeker. Uit de Nieuwe Tijd (16 ^e eeuw) zijn enkele fragmenten aardewerk teruggevonden, het gaat onder andere om grijs reducerend gebakken aardewerk, bruinrood loodgeglazuurd aardewerk, steengoed, faïence, majolica en steengoed. Daarnaast zijn nog enkele pijpfragmenten aangetroffen, waaronder een steel met ruitvormige instempeling en lelie en een hielpijp met hielmerk. Uit de 19 ^e eeuw is een bronzen munt aanwezig met afbeelding van Leopold I, koning der Belgen.
75684	Neolithicum 17 ^e eeuw	Langsheen Palingbeek, ca. 1km van projectgebied	Enkel losse vondsten, uit het Neolithicum is lithisch materiaal gevonden en uit de 17 ^e eeuw enkele fragmenten aardewerk (pijpfragmenten, bruinrood aardewerk, steengoed, witbakkend aardewerk)
156603	Neolithicum	Kasteel van Rekkem Ca. 800m ten zuidoosten van projectgebied	Losse vondst: afslag in grijze vleksilex
75776	Steentijd	Centrum Rekkem Ca. 400m ten zuidoosten van projectgebied	Losse vondsten: afslag in grijze silex en enkele in zwarte silex
75575	Midden- Neolithicum IJzertijd 2 ^e – 3 ^e eeuw	Murissonstraat, aanpalend aan projectgebied	Enkele afslagen, microklingen en werktuigen. Uit de IJzertijd is een wandfragment van een pot, vervaardigd in grove, zachtgebakken klei aanwezig. Voor de Romeinse periode zijn eveneens verschillende artefacten in aardewerk aangetroffen. Het gaat hierbij om twee eenvoudige kookpotten, met een naar buiten omgeslagen rand in IJzertijdtraditie. Daarnaast is een zandbestrooide beker aanwezig en enkele scherven.

	Late Middeleeuwen		De vondsten worden meer specifiek geplaatst in de 2 ^e of 3 ^e eeuw. De meest recente vondsten worden gedateerd in de Late Middeleeuwen. Het gaat om fragmenten van grijze keramiek, bruinrood aardewerk, slibversierd aardewerk, steengoed, faïence en meer dan 300 pijpfragmenten.
75686	Neolithicum Romeinse tijd Late Middeleeuwen – 16 ^e eeuw	Tussen Pont Neuf en Vierwegenstraat Ca. 500m ten oosten van projectgebied	Er zijn enkele losse lithische vondsten aanwezig uit het Neolithicum en fragmenten grijs aardewerk, bruinrood aardewerk, steengoed, pijpfragmenten uit de 16 ^e eeuw. Uit de Romeinse tijd werd slechts één randscherf aangetroffen. Voor de late middeleeuwen zijn meer fragmenten aardewerk aangetroffen. Het gaat hierbij voornamelijk om steengoed, grijs aardewerk, bruinrood aardewerk, faïence, pijpfragmenten, tegels, porselein en waldglas
75597	Neolithicum	Zuidzijde Pont Neufstraat, tussen Leie & Vierwegen. Ca. 100m projectgebied	Uit de steentijd werden enkele losse lithische vondsten aangetroffen, het gaat hierbij om kernen, afslagen, klingen en schrabbers die gedateerd worden in het Neolithicum.
75593	Neolithicum Romeinse Tijd Late Middeleeuwen	Tussen Moeskroenstraat, Vierwegenstraat en Pont Neufstraat Ten noorden van projectgebied	Er waren enkel losse vondsten aanwezig. Uit het Neolithicum is lithisch materiaal gevonden, uit de Romeinse tijd Arraswaar en voor de Late middeleeuwen verschillende types aardewerk (roodbruin, grijs, faïence, porselein, steengoed, pijpfragmenten) en waldglas.
75766	Neolithicum Volle Middeleeuwen	Tussen Leie, Basse Cense- en Diefhondstraat. Ca. 500m ten noordwesten projectgebied	Uit het Neolithicum werd een vondstenconcentratie aangetroffen waarbij 188 vuurstenen artefacten aan het licht kwamen. Het gaat hierbij onder andere om een bladvormige pijlpunt, schrabbers en enkele artefacten met retouches. Uit de volle middeleeuwen waren enkele losse vondsten aanwezig, meer specifiek grijs aardewerk, bruinrood aardewerk, steengoed, majolica en pijpfragmenten.

Figuur 17. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

4 Besluit

4.1 Archeologische waardering

Beantwoording onderzoeksvragen

Teneinde een gedegen inschatting te kunnen maken van het projectgebied in functie van de archeologische verwachting en de geplande ingrepen met bijhorend mogelijke schade aan het plaatselijke bodemarchief dienen de vooropgestelde onderzoeksvragen beantwoord te worden

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied*

De beschikbare en geraadpleegde cartografische bronnen geven aan dat het projectgebied sinds de late 18^e eeuw voornamelijk in gebruik was als akkerland, waar actief aan landbouw werd gedaan. Op de beschikbare historische kaarten is te zien hoe zich geen bebouwing op het projectgebied voordoet tot begin de jaren 2000. De cartografische indicatoren in de omgeving van het projectgebied suggereren een verspreide hoevebouw aan het eind van de 18^e eeuw, bijgevolg mag aangenomen worden dat deze hoeves met bijhorende agrarische activiteiten reeds sinds de volle middeleeuwen het landschappelijke uitzicht van de streek bepalen. Het betreft verschillende hoeves met een walgracht, alsook losstaande hoeves. Sporen uit deze periodes zullen zich bijgevolg beperken tot hoofdzakelijk agrarische sporen met mogelijks kleine tijdelijke structuren.

Dit sluit echter niet uit dat binnen de contouren van het projectgebied occupatiesporen of sporen van andere activiteiten uit oudere periodes kunnen voorkomen. De gekende archeologische waarden uit de omgeving geven immers aan dat reeds sinds de steentijden menselijke activiteiten plaatsvonden in het gebied. In de Centraal Archeologisch Inventaris is namelijk zichtbaar dat in de omgeving van het projectgebied enkel losse vondsten zijn aangetroffen, voornamelijk toebehorend tot het Neolithicum en de Late-middeleeuwen/16e eeuw. Voor het Neolithicum is slechts één locatie bekend waarbij meer dan enkele vondsten zijn aangetroffen, het betrof een vondstenconcentratie met ca. 180 lithische artefacten. Voor de middeleeuwen komt steeds dezelfde materiaalcategorieën terug: aardewerk. Wanneer gekeken wordt naar de topografische en bodemkundige ligging van de gekende losse vondsten zijn zekere overeenkomsten herkenbaar. Het projectgebied is gelegen op minder dan 200m van Meurissonbeek en Gaverbeek en op ca. 400m van de Leie en bijgevolg ligt het projectgebied binnen de zogenaamde gradiëntzone voor het voorkomen van steentijdartefactsites. De bodemtypekaart toont aan dat er mogelijke aanwezigheid is van prepodzolen en/of postpodzolen. Middeleeuwse vondsten beperken zich hoofdzakelijk tot de late middeleeuwen. Hierbij zijn verschillende aardewerk en pijpfragmenten aangetroffen, ook hier gaat het telkens om losse vondsten.

Aangenomen wordt dat reeds sinds de volle middeleeuwen een verspreide hoevebouw het landschap tekende. Deze zette zich voort tot in de nieuwere tijden. Structuren en grondsporen zijn uit deze periodes niet gekend, doch zijn ook uit de nieuwe tijd losse vondsten in de vorm van gebruiksaardewerk en pijpfragmenten aangetroffen.

Bovenstaande informatie in overweging genomen kan aldus gesteld worden dat er een specifieke verwachting bestaat tot het aantreffen van losse vondsten uit de periodes vanaf de steentijden tot de 16^e eeuw. Hierna worden enkel nog agrarische sporen verwacht voor het leeuwendeel van het projectgebied.

- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied is nog geen voorgaand archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd, bijgevolg zijn binnen het projectgebied dan ook geen sites gekend met relevante cultuurhistorische waarde. In de directe omgeving van het projectgebied zijn enkele losse vondsten en cartografische indicatoren gekend. Echter zijn geen van deze heuse archeologische sites te nemen.

- *Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?*

Vanaf de late 18^e eeuw wordt het projectgebied systematisch gekarteerd als akkerland binnen een groter landbouwgebied. Aangenomen wordt dat sinds de middeleeuwen agrarische activiteiten plaatsvonden ter hoogte van het projectgebied. Er is echter geen informatie beschikbaar over de intensiteit van de landbouwactiviteiten en de diepte van het ploegen. Hierbij kan wel gesteld worden dat de toplagen door ploegactiviteiten sterk verstoord zullen zijn en dat eventueel aanwezige archeologische sporen slechts onder deze laag herkenbaar zullen zijn. Pas vanaf de 21ste eeuw is een verandering zichtbaar in het landgebruik door de bouw van de residentiële ouderenwoningen.

- *Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?*

De historische bebouwing is afwezig op het onderzoeksgebied. Op de historische kaarten zijn geen gebouwen te zien op het onderzoeksgebied en ook rondom het onderzoeksgebied blijft bewoning opvallend laag. Vanaf de luchtfoto's uit 2000-2003 is er bebouwing te zien om het projectgebied, het gaat hierbij echter om de residentiële ouderenwoningen die tot op de dag van vandaag aanwezig zijn.

- *Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorische en archeologisch erfgoed?*

De geplande werken zullen een definitieve verstoring van potentiële archeologische waarden betekenen. Ter plaatse van de bestaande woningen en nevengelegen parkeerplaats zal zich zeker al verstoring hebben voorgedaan. Voor een belangrijk deel van de bestaande parkeergelegenheid zal men naar vermoeden de bovenste 50cm hebben vergraven. Onder dit niveau is de oorspronkelijke bodemopbouw mogelijk intact. De nu geplande werken betekenen een reële kans op verstoring van een areaal van 1093.02 m², naar wat zich op basis van dit vooronderzoek laat zien, niet vergraven ondergrond. Binnen de contouren van het projectgebied zal de bestaande bebouwing worden uitgebreid. Een deel van de bestaande bebouwing zal worden gerenoveerd, in combinatie met een nieuwbouw richting het westen. Daarnaast zal het aantal parkeerplaatsen aanzienlijk vermeerderd worden en wordt een pad aangelegd in de groenzone.

Afweging verder onderzoek

Afgaand op bovenstaande archeologische waardering lijkt vooral een hoog archeologisch potentieel te zijn wat betreft de Steentijd en de Late middeleeuwen/16e eeuw. Een hoog archeologisch potentieel staat echter niet gelijk met een kennispotentieel. De maximale verstoringsoppervlakte bedraagt immers slechts 1093m². Hierbij gaat het niet om één aaneengesloten blok, maar om meerdere kleinere bodemingrepen. Bovendien kan verwacht worden dat er lokaal nog verstoringen aanwezig zullen zijn. Dit houdt in dat zelfs indien er een archeologische site zou worden aangesneden, het oppervlak dat effectief onderzocht kan worden dermate beperkt wordt, waardoor er nauwelijks geen kenniswinst zal zijn. De kosten-batenanalyse in gedachten houdend, acht ADEDE bvba het niet noodzakelijk om verder onderzoek uit te voeren.

4.2 Besluit breed publiek

Na aanleiding van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag voor het project gelegen langs de Murissonstraat en Moeskroenstraat te Gent heeft ADEDE bvba in opdracht van de bouwheer een archeologienota opgesteld. Op het terrein zal de bestaande seniorenvoorziening worden vernieuwd en uitgebreid, met bijhorende parkeervoorzieningen en groenzone. De geplande ingrepen vinden plaats op verschillende locaties, maar hebben wel de potentie om het bodemarchief integraal te verstoren.

Op basis van de historische, cartografische, landschappelijke en geologische gegevens werd het projectgebied onderzocht naar potentieel aanwezig cultuurhistorisch erfgoed. Aan de hand van de geraadpleegde bronnen werd aangetoond dat het archeologisch potentieel hoog is, maar de kans op

kennisvermeerdering laag. Na het maken van een kosten-baten analyse en teruggekoppeld aan de geplande ingrepen acht ADEDE bvba verder (voor)onderzoek met ingreep in de bodem niet nodig, omdat de kosten niet in verhouding zouden zijn met het uit het onderzoek voortvloeiende kennisvermeerderingspotentieel.

5 Bibliografie

Bogemans F. 2005. *Legende overzichtskaart Quartairgeologie van Vlaanderen*, Brussel: Vrije Universiteit Brussel in opdracht van Vlaamse Overheid Dienst Leefmilieu, Natuur en Energie.

Bogemans F., 2007. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart Kaartblad 29 Kortrijk*, Brussel: Vrije Universiteit Brussel in opdracht van Vlaamse Overheid Dienst Leefmilieu, Natuur en Energie.

Goosens M., 2012. *Studie van de diversiteit van glauconiethoudende gesilicificeerde zandsteen uit het Onder- en Midden-Eoceen in de regio Fobecq-Gent*, Gent: Universiteit van Gent

Vandeputte O., 2007. *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids voor alle steden en dorpen in Vlaanderen*, Tielt: Lannoo Uitgeverij

Online bronnen:

- <https://nl.wikipedia.org/wiki/Menen>
- <https://dov.vlaanderen.be>
- <https://sites.google.com/site/terramobilekortrijk/stad--en-streekverhalen/de-formatie-van-kortrijk>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be>
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be/>
- <http://maps.nls.uk/ww1/trenches>
-

6 Lijst van plannen

Plan nr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Projectgebied op topografische kaart.	1:8500	digitaal	30/10/2017
0002	Projectgebied op orthofoto uit 2016.	1:1000	digitaal	30/10/2017
0003	Projectgebied op GRB kaart, kadastrale informatie.	1:600	digitaal	30/10/2017
0004	Gekende verstoorde zones binnen het projectgebied.	1:600	digitaal	30/10/2017
0005	Inplantingsplan bestaande situatie projectgebied.	1:600	digitaal	30/10/2017
0006	Inplantingsplan geplande situatie projectgebied.	1:600	digitaal	30/10/2017
0007	Projectgebied op Digitaal hoogtemodel Vlaanderen II, Digitaal terreinmodel, raster 1m.	1:39000	digitaal	30/10/2017
0008	Projectgebied op Digitaal hoogtemodel Vlaanderen II, Digitaal terreinmodel, raster 1m (Detail).	1:1500	digitaal	30/10/2017
0009	Projectgebied op de tertiair geologische kaart.	1:1500	digitaal	30/10/2017
0010	Projectgebied op de quartair geologische kaart.	1:1500	digitaal	30/10/2017
0011	Projectgebied op de bodemtypekaart.	1:1500	digitaal	30/10/2017
0012	Projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, opname 2016.	1:1500	digitaal	30/10/2017
0013	Projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart der Vlaamse gemeenten.	1:1500	digitaal	30/10/2017
0014	Projectgebied op de landgebruikskaart (bodemgebruiksbestand), opname 2001.	1:1500	digitaal	30/10/2017
0015	Projectgebied op het gewestplan.	1:1500	digitaal	30/10/2017
0016	Projectgebied op kaart van Fricx.	1:37000	analoog	30/10/2017
0017	Projectgebied op kaart van Ferraris.	1:23500	analoog	30/10/2017
0018	Projectgebied op Atlas der Buurtwegen	1:7000	analoog	30/10/2017
0019	Projectgebied op topografische kaart van Vandermaelen.	1:7000	analoog	30/10/2017
0020	Projectgebied op kaart van Popp.	1:7000	analoog	30/10/2017
0021	Projectgebied op loopgravenkaart uit WOI.	1:12500	analoog	30/10/2017
0022	Projectgebied op luchtfoto uit 1971.	1:5000	digitaal	30/10/2017
0023	Projectgebied op luchtfoto uit 1979-1990.	1:5000	digitaal	30/10/2017

0024	CAI-locaties ten opzichte van het projectgebied.	1:12500	digitaal	30/10/2017
------	--	---------	----------	------------

7 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.	- 17 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 18 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 19 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.	- 20 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.	- 21 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 22 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	- 23 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 24 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 25 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 26 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.	- 30 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 31 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	- 32 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 33 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 34 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 35 -
Figuur 17. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 42 -

8 Bijlagen
